

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна КОСОВА

«_____» грудня 2023 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)**

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «МАГІСТР»**

Тема: «Управління інвестиційною діяльністю страхової компанії»

Виконав: Ольга МЕЛЬНИЧУК

Керівник: к.е.н. Тетяна ГАВРИЛКО

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - к.е.н. Тетяна ГАВРИЛКО

другий розділ - к.е.н. Тетяна ГАВРИЛКО

третій розділ - к.е.н. Тетяна ГАВРИЛКО

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
_____ Тетяна КОСОВА
«02» жовтня 2023 р.

ЗАВДАННЯ на виконання кваліфікаційної роботи

здобувача вищої освіти Мельничук Ользі Петрівні

1. Тема кваліфікаційної роботи «Управління інвестиційною діяльністю страхової компанії» затверджена наказом ректора від 22.08.2023 № 1445/ст.
2. Термін виконання роботи: з 25.09.2023 р. до 31.12.2023 р.
3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики, податкова, статистична звітність ТДВ «Експрес Страхування»
4. Зміст пояснювальної записки:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

- 1.1. Економічна сутність інвестиційної діяльності
- 1.2. Правове регулювання інвестиційної діяльності страховиків
- 1.3. Концептуальні засади управління інвестиційною діяльністю страхових компаній та принципи її реалізації

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ»

- 2.1. Фінансово-економічний паспорт ТДВ «Експрес Страхування»
- 2.2. Оцінка фінансового стану страховика
- 2.3. Оцінка управління інвестиційною діяльністю ТДВ «Експрес Страхування»

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

- 3.1. Удосконалення управління інвестиційною діяльністю страхових компаній з урахуванням зарубіжного досвіду
- 3.2. Механізм формування ефективної інвестиційної стратегії страхової компанії
- 3.3. Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні.

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу:
 ЛИСТ 1. Економічна сутність інвестиційної діяльності. ЛИСТ 2. Правове регулювання інвестиційної діяльності страховиків. ЛИСТ 3. Концептуальні засади управління інвестиційною діяльністю страхових компаній та принципи її реалізації. ЛИСТ 4. Фінансово-економічний паспорт ТДВ «Експрес Страхування». ЛИСТ 5. Оцінка фінансового стану страховика. ЛИСТ 6. Оцінка управління інвестиційною діяльністю ТДВ «Експрес Страхування». ЛИСТ 7. Механізм формування ефективної інвестиційної стратегії страхової компанії у сучасних умовах. ЛИСТ 8. Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні. ЛИСТ 9. Удосконалення управління інвестиційною діяльністю страхових компаній з урахуванням закордонного досвіду.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи та надання його керівнику	25.09.2023 – 21.10.2023	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	22.10.2023 – 18.11.2023	
3	Написання та оформлення матеріалів третього розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	19.11.2023 – 13.12.2023	
4	1. Узгодження кваліфікаційної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на кваліфікаційну магістерську роботу. 4. Підготовка виступу.	14.12.2023 – 17.12.2023	
5	1. Переpletення кваліфікаційної роботи. 2. Подання кваліфікаційної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	18.12.2023 – 20.12.2023	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	КОНСУЛЬТАНТ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	к.е.н. Тетяна ГАВРИЛКО		
РОЗДІЛ 2	к.е.н. Тетяна ГАВРИЛКО		
РОЗДІЛ 3	к.е.н. Тетяна ГАВРИЛКО		

8. Дата видачі завдання: «22» вересня 2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Тетяна ГАВРИЛКО
 (підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ Ольга МЕЛЬНИЧУК
 (підпис здобувача)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Управління інвестиційною діяльністю страхової компанії»: 96 стор., 15 рис., 22 табл., 69 літературних джерел.

Мета кваліфікаційної роботи: обґрунтування теоретичних засад і дослідження особливостей управління інвестиційною діяльністю страхових компаній та розробка шляхів його удосконалення.

Об'єкт дослідження – процес управління інвестиційною діяльністю страхової компанії.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних і прикладних аспектів управління інвестиційною діяльністю страхової компанії ТДВ «Експрес Страхування».

Методи дослідження: індукція і дедукція, аналіз і синтез, розрахунки та порівняння, статистичний аналіз, систематизація, логіко-системний метод.

Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень, у практичній діяльності страхових компаній.

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ, СТРАХОВА КОМПАНІЯ, СТРАХОВІ РЕЗЕРВИ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	10
1.1. Економічна сутність інвестиційної діяльності страхової компанії	10
1.2. Правове регулювання інвестиційної діяльності страховиків	18
1.3. Концептуальні засади управління інвестиційною діяльністю страхових компаній.....	25
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	34
ТДВ «ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ»	34
2.1. Фінансово-економічний паспорт ТДВ «Експрес Страхування».....	34
2.2. Оцінка фінансового стану Страховика.....	43
2.3. Оцінка управління інвестиційною діяльністю ТДВ «Експрес Страхування»	50
Висновки до розділу 2.....	58
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	60
3.1. Удосконалення управління інвестиційною діяльністю страхових компаній з урахуванням зарубіжного досвіду.....	60
3.2. Механізм формування ефективної інвестиційної стратегії страхової компанії.....	67
3.3. Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні	74
Висновки до розділу 3.....	81
ВИСНОВКИ	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	95

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

НП (С) БО – національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

МСБО – Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

КМУ – Кабінет Міністрів України

НБУ – Національний банк України

ТВД – товариство з додатковою відповідальністю

СК – страхова компанія

ПАТ – публічне акціонерне товариство

ОСЦПВ – обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності
власників наземних транспортних засобів

МТСБУ – Моторно-Транспортне страхове бюро України

ФЗП – фактичний запас платоспроможності

НЗП – нормативний запас платоспроможності

ОДВП – облігації внутрішньої державної позики України

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

США – Сполучені Штати Америки

ЄС – Європейський Союз

КУА – компанія з управління активами

ВСТУП

Актуальність проблеми. Нинішні умови вітчизняної економіки не є сприятливими для розвитку страхових компаній, а тому виникає потреба у пошуку нових шляхів для примноження прибутку. Так, при обмежених ресурсах одним із найвигідніших джерел нарощення капіталу страхової компанії слугує інвестиційна діяльність. Її доцільність обумовлена специфікою економічної природи страхування, що полягає у можливості нагромаджувати грошові кошти у вигляді страхових премій. У такий спосіб страхові компанії спроможні використовувати ці кошти протягом певного періоду для того, щоб отримати додатковий дохід.

Але водночас попри те, що страхові компанії вважаються потужними інституційними інвесторами, оскільки вони можуть акумулювати значні обсяги грошових коштів, на ринку України роль страховика як інвестора часто недооцінюється як на рівні макроекономіки, так і на рівні управління окремою страховою компанією. До того ж для страховиків ситуація ускладнюється нестачею потужностей, необхідних для реалізації інвестиційних операцій. У такому разі актуальним є дослідження проблемних аспектів змісту та особливостей управління інвестиційною діяльністю страхових компаній разом із визначення способів її покращення.

Мета кваліфікаційної роботи – обґрунтування теоретичних засад і дослідження особливостей управління інвестиційною діяльністю страхових компаній та розробка шляхів його удосконалення.

Для реалізації поставленої мети кваліфікаційної роботи були визначені наступні **завдання**:

- з'ясувати економічну сутність інвестиційної діяльності страхової компанії;
- узагальнити правове регулювання інвестиційної діяльності страховиків;
- дослідити концептуальні засади управління інвестиційною діяльністю страхових компаній;

- розробити фінансово-економічний паспорт ТДВ «Експрес Страхування»;
- оцінити фінансовий стан Страховика;
- проаналізувати інвестиційну діяльність ТДВ «Експрес Страхування» та оцінити ефективність управління нею;
- визначити способи удосконалення управління інвестиційною діяльністю страхових компаній з урахуванням зарубіжного досвіду;
- окреслити механізм формування ефективної інвестиційної стратегії страхової компанії;
- обґрунтувати шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні.

Об’єкт дослідження – процес управління інвестиційною діяльністю страхової компанії.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних і прикладних аспектів управління інвестиційною діяльністю страхової компанії ТДВ «Експрес Страхування».

Методи дослідження. Для реалізації мети та поставлених завдань дослідження у кваліфікаційній роботі застосовувались загальнонаукові та спеціальні методи: індукція і дедукція – для систематизації наукових підходів до визначення поняття «інвестиційна діяльність страхової компанії» та її основних функцій; синтез – при аналізі правового регулювання інвестиційної діяльності страховиків; аналіз – для дослідження концептуальних засад управління інвестиційною діяльністю страхових компаній; розрахунки та порівняння – для проведення оцінки основних показників фінансово-економічної діяльності страхової компанії та її платоспроможності; статистичний аналіз – при здійсненні оцінки управління інвестиційною діяльністю страховика; систематизація – при розробці механізму формування ефективної інвестиційної стратегії страхової компанії; логіко-системний метод – для окреслення шляхів покращення інвестиційного клімату.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи. Основний результат дослідження полягає у розробці механізму формування ефективної інвестиційної

стратегії страхової компанії та визначенні шляхів забезпечення кращого інвестиційного клімату України. Значущість виконаної роботи та висновки дослідження мають сприяти забезпеченню придатного підґрунтя для активізації інвестиційної діяльності страхових компаній.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій, Інтернет-ресурси, офіційний сайт НБУ, фінансова звітність ТДВ «Експрес Страхування»

Практичне значення одержаних результатів. Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень, у практичній діяльності страхових компаній.

Структура, зміст та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи розміщено на 96 сторінках друкованого тексту, у тому числі 22 таблиці, 15 рисунків та 10 додатків на 16 сторінках. Список використаних літературних джерел налічує 69 найменування, який подано на 7 сторінках.

Публікації здобувача за темою кваліфікаційної роботи:

1. Гаврилко Т.О., Мельничук О.П. Особливості здійснення інвестиційної діяльності страховими компаніями України. *Інфраструктура ринку*. 2023. № 72. С. 148–152.

2. Гаврилко Т.О., Мельничук О.П. Діяльність страхових компаній в умовах ризик-середовища воєнної економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Вип.78. С.95 – 102.

3. Мельничук О.П., Антипенко Н.В. Роль та значення інвестиційної діяльності страхових компаній. *Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства: управлінські та соціально-економічні аспекти* : тези доп. всеукр. наук.-практ. on-line конф. (м. Житомир, 19 трав. 2023 р.). Житомир, 2023. С. 275.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

1.1. Економічна сутність інвестиційної діяльності страхової компанії

У нестабільних умовах нинішньої економіки основними завданнями кожної страхової компанії є підтримка фінансової стійкості задля збереження та примноження прибутку, а також акумуляція достатнього обсягу страхових резервів, які є основою забезпечення безперервного виконання зобов'язань страховика перед клієнтами. Так, при обмеженості ресурсів, доступних страховій компанії, вигідним джерелом формування капіталу постає прибуток від інвестиційної діяльності.

Спроможність зберігати та накопичувати значні обсяги грошових коштів і скеровувати їх на розвиток економіки робить страхові компанії потужними інституційними інвесторами. І. І. Дороніна у своїй роботі описує інституційного інвестора, як фінансову установу, що акумулює тимчасово вільні кошти населення та/або підприємств для подальшого їх інвестування з метою отримання прибутку [15, с.13]. За підхожих обставин страхові компанії можуть надавати свої фінансові фонди на реалізацію найрізноманітніших проєктів, що уможливорює забезпечення пріоритетних галузей національної економіки неабияким фінансуванням. Тож можемо стверджувати, що інвестиційна діяльність страхових організацій відіграє велику роль у сьогоднішньому світі. Критерії, які обґрунтовують це твердження, зводяться до того, що страховики:

- володіють значною часткою ринку інвестицій;
- на регулярній основі беруть участь в інвестиційних операціях;
- носять посередницький характер інвестиційної діяльності [30, с. 207].

Підтвердженням вищеперерахованих критеріїв є досвід розвинених зарубіжних країн, який свідчить про те, що успішна реалізація функції

інвестування, залучена страховими компаніями окремо від збору платежів, може стати солідним джерелом отримання прибутку. Одночасно інвестиційна практика страховиків в Україні відчутно відстає від закордонних партнерів. До прикладу, у зарубіжних страхових організаціях інвестиційний прибуток у середньому становить 20 – 30 % від сукупного доходу, а в Україні – 2–3% [5, с. 168].

У такому випадку важливою є постановка питання щодо належного управління інвестиційною діяльністю страхових компаній, а також пошук шляхів її удосконалення. Для того, щоб обґрунтувати це питання, спершу необхідно визначити економічний зміст інвестиційної діяльності страхових компаній, що неможливо без ретельного, комплексного та системного вивчення поняття “інвестиційна діяльність”. Розглянемо основні трактування цієї категорії, які були охарактеризовані у деяких нормативно-правових актах та роботах вітчизняних науковців (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення сутності поняття «інвестиційна діяльність»

Автори (джерело)	Трактування
1	2
Закон України «Про інвестиційну діяльність» [51]	Визначається з точки зору сукупності практичних дій, які здійснюють громадяни, юридичні особи та держава щодо реалізації інвестицій.
НП (С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [31]	Розуміється як діяльність по придбанню та реалізації тієї частини необоротних активів та фінансових інвестицій, які не можуть розглядатися як еквіваленти грошових коштів.
МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [29]	Розглядається як придбання і продаж довгострокових активів, а також інших інвестицій, які не виступають у якості еквівалентів грошових коштів.
Н.М. Краус [25, с. 20]	Характеризується як процес, сутністю якого є розміщення коштів у спеціально відібрані об'єкти з метою одержання доходу.

Продовження табл. 1.1

1	2
Т. В. Майорова [26, с. 12]	Розглядається у вигляді практичних дій громадян, юридичних осіб та держави, що сприяють реалізації інвестицій.
І.О.Бланк, Н.М. Гуляєва [4, с.20].	Розглядається як процес, якому властивий цілеспрямований характер, сутність якого – у формуванні необхідної величини інвестиційних ресурсів, та який відрізняється збалансованістю по відношенню до визначених параметрів, що характеризують інвестиційну програму чи інвестиційний портфель; при цьому відбувається вибір та застосування ефективного інструментарію інвестування.
В. П. Ільчук, Г. В. Кравчук, М. В. Дубина, А. В. Тарасенко [20, с. 28]	Розглядається як послідовна, цілеспрямована діяльність, сутність якої – капіталізація об'єктів власності, формування і використання інвестиційних ресурсів, регулювання процесів інвестування і руху інвестицій на міжнародному рівні та інвестиційних продуктів, створення відповідного інвестиційного клімату і метою якої є отримання прибутку чи бажаної соціальної результативності.
Г. Б. Погріщук, В. В. Руденко [43, с. 41]	Визначається як цілеспрямовано здійснювані заходи організаційного, фінансово-економічного і комерційного характеру, які використовуються учасниками інвестиційного процесу з метою залучення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів, раціонального формування їх структури, вибору найефективніших об'єктів для вкладення інвестицій, а також розробки і впровадження поетапної інвестиційної програми чи стратегії та забезпечення ефективної її реалізації.

Джерело: систематизовано автором

Проаналізувавши визначення, що наведені у табл. 1.1, ми можемо підсумувати, що в українському законодавстві відсутнє тлумачення категорії «інвестиційна діяльність страхової компанії». Однак, у Законі України «Про страхування» зазначено, що в якості предмета безпосередньої діяльності страхової компанії може виступати лише страхування, перестраховання, а також фінансова діяльність, що має відношення до формування, розміщення і управління страховими резервами [52]. Відповідно, відштовхуючись від узяті до уваги цитати із Закону, зробимо висновок, що формування, розміщення та управління страховими резервами і є інвестиційною діяльністю страхової компанії.

У своїх працях більшість науковців (Братюк Бошинда, Прокопчук, Цимбалюк, Мельник, Шейко) інтерпретують зміст інвестиційної діяльності у страховій сфері, як такої, що передбачає вкладення власних та залучених коштів страховика в інвестиційні інструменти з можливістю отримати дохід в майбутньому. Такого трактування будемо притримуватись і ми у своїй роботі.

Визначення ролі та важливості інвестиційної діяльності на рівні окремої страхової компанії варіюється від науковця до науковця. Загалом виділяють такі два основні підходи:

1-й підхід – ситуація, коли страхова компанія не вважає інвестиційну діяльність пріоритетною, тому їй автоматично надається другорядне значення, оскільки в порівнянні з інвестиційною функцією страховик ставить на перше місце функцію страхування.

2-й підхід – ситуація, при якій страхова компанія визнає інвестиційну діяльність, як рівнозначну страховій, оскільки саме завдяки інвестиційному прибутку страховик може компенсувати свої збитки або поповнювати власний капітал [10].

Ми притримуємося тієї думки, що другий підхід є більш практичним у сучасних умовах господарювання, так як успішна інвестиційна діяльність страхової компанії, здійснювана шляхом розміщення її власних коштів та страхових резервів, є інструментом забезпечення власної фінансової стійкості.

Зміст інвестиційної діяльності страхових компаній найкраще розкривається через її функції, дія яких видима як на макроекономічному, так і мікроекономічному рівнях, тобто на рівні держави та рівні окремих страхових компаній. Розглянемо детальніше кожен з них на рис. 1.1.

Інакше кажучи, вплив страхових компаній на інвестиційну активність держави виявляється у двох напрямках.

По-перше, як ми вже визначили раніше, страховики можуть бути потужними інвестиційними інвесторами завдяки економічній природі страхування. Це обумовлено тим, що в процесі здійснення своєї основної професійної діяльності страхові компанії накопичують грошові внески від

клієнтів у вигляді страхових резервів, які зі свого боку виступають великим джерелом інвестицій. Унаслідок утворення часового проміжку, що виникає від моменту отримання внесків страхувальників до настання страхового випадку, компанія має нагоду відносно вільно розпоряджатися акумульованими коштами та використовувати їх для інвестування в певні об'єкти для одержання додаткового доходу.

По-друге, страхові компанії, реалізуючи операційну (страхову) діяльність, паралельно забезпечують страховий захист фізичних та юридичних осіб від ймовірних ризиків, у такий спосіб стимулюючи їх інвестиційну діяльність.

Рис. 1.1. Основні функції інвестиційної діяльності страхових компаній на макро- та мікрорівнях

Джерело: складено автором на основі [64, с. 107; 11, с. 8; 8, с. 114; 6, с. 117]

Варто також зазначити, що вплив страхової сфери на стимулювання розвитку економіки виражається не тільки через функцію постачання довгострокових фінансових ресурсів, яку здійснюють страховики для інших фінансових інститутів. Додатково страхові компанії реалізують функцію нівелювання коротких потрясінь, що виникають у фінансовій системі, та чинять стабілізуючий вплив на фінансовий ринок у винятково складні часи, чим підвищують рівень довіри населення до страхових компаній та фінансового сектору загалом [6, с. 117].

Інвестиційна діяльність страхових компаній має велике значення і на мікрорівні, через те що їй належить роль одного із головних чинників забезпечення успішного функціонування страхової компанії. До позитивних напрямків впливу інвестиційної діяльності на рівні окремих страховиків можемо віднести:

- забезпечення платоспроможності компанії;
- приріст власного капіталу страховика у разі отримання інвестиційного доходу, що може бути використаний в надзвичайних ситуаціях;
- розширення можливості надання страхових послуг завдяки достатньому обсягу сформованих страхових резервів;
- забезпечення певною мірою якості страхових послуг та підвищення ринкової позиції страховика;
- модифікація основних характеристик страхового продукту, передусім його вартості, і фактичного виконання зобов'язань страховиком, що обумовлюється строками здійснення страхових виплат;
- створення сприятливих умов для власників страхової компанії з метою розширення рамок бізнесу та самостійного управління ним. Це можливо завдяки тому факту, що внаслідок інвестування вільних страхових резервів відбувається накопичення грошових фондів страховика, яке призводить до збільшення його власних ресурсів [12, с. 167].

Узагальнюючи вищенаведені властивості, можна стверджувати, що провідною функцією інвестиційної діяльності для окремої страхової компанії є

оптимізація структури її пасивів у напрямку збільшення частки власного капіталу завдяки приросту нерозподіленого прибутку, що у кінцевому результаті призведе зменшення частки зобов'язань.

Процес та успішність здійснення інвестиційної діяльності залежить від інвестиційного потенціалу або інвестиційної привабливості страхової компанії. Тут важливо визначити різницю між двома названими економічними категоріями “інвестиційний потенціал” та “інвестиційна привабливість”, так як на мікрорівні може виникнути неоднозначність ролі компанії в інвестиційному процесі, коли вона може виконувати або функції ініціатора, тобто інвестора, або функції об'єкта інвестицій.

Інвестиційний потенціал – це характеристика наявності ресурсів у компанії для здійснення інвестування, а інвестиційна привабливість – це характеристика раціональності та ефективності щодо інвестування у ту ж компанію в часових рамках реалізації інвестиційної діяльності з максимальною вигодою та мінімальними затратами [44, с. 264]. Якщо страховик обирає роль ініціатора інвестиційної діяльності, від нього очікується попереднє володіння інвестиційним потенціалом. Для того, щоб всебічно осягнути сутність цієї категорії, звернемося до визначення Н. Ткаченко, що зводить зміст інвестиційного потенціалу до сукупності «грошових коштів, які є тимчасово та відносно вільними від зобов'язань і використовуються з метою отримання інвестиційного доходу» [59, с. 4].

Не менш ваговою задачею також є передбачення факторів, які тим чи іншим способом впливають на інвестиційні можливості страхової компанії, а отже – і на формування її інвестиційного потенціалу. До основних груп зазначених факторів належать прямі, які зі свого боку поділяються на головні та коригуючі, й опосередковані (табл. 1.2).

Відповідно до табл. 1.2 ми бачимо, що першочерговим джерелом інвестиційних ресурсів страховика є його власний капітал та акумульовані ним страхові премії. Саме тому для підвищення потенціалу страховій компанії необхідно забезпечити належне формування та підтримання високого рівня

обсягу власного капіталу. Наступним показником, який впливає на рівень інвестиційного потенціалу страховика, є кількість укладених ним договорів страхування, що напряду пов'язаний із обсягом страхових резервів: чим більше страхових угод укладає страховик, тим більшим стає обсяг фінансових ресурсів, яким може розпоряджатися компанія. Варто також взяти до уваги такий показник, як обсяг валових страхових виплат, тому що його тенденція до зниження може свідчити про падіння платоспроможності страхової компанії чи її збиткову діяльність.

Таблиця 1.2

Фактори впливу на інвестиційні можливості страхової компанії

Групи факторів, які впливають на інвестиційні можливості страховика	Підгрупи	Складові
Прямого впливу	Головні	<ul style="list-style-type: none"> – розмір страхових резервів (резерви зі страхування життя та резерви з видів інших, ніж страхування життя); – власний капітал страховика (статутний капітал та вільні резерви).
	Коригуючі	<ul style="list-style-type: none"> – обсяг страхових премій, що акумулюється страховиком; – обсяг страхових виплат і страхових відшкодувань за договорами страхування; – структура страхового портфеля; – терміни, на які укладено договори страхування; – розмір дебіторської заборгованості страховика; – достатність капіталу страховика.
Опосередкованого впливу	–	<ul style="list-style-type: none"> – кількість укладених страховиком договорів страхування; – сукупна страхова сума (обсяг страхових зобов'язань); – мережа філій страхової компанії; – рейтинг страхової компанії; – система оподаткування суб'єктів страхового сектору; – рівень ставки доходності фінансового ринку; – ефективність галузей економіки; – величина чистого доходу від інвестицій тощо.

Джерело: [30, с. 208]

Отже, розглянувши усі визначення інвестиційної діяльності страхової компанії та її функції на макро- та мікрорівнях, ми дійшли висновку, що ця категорія не має загальноприйнятого трактування як з боку нормативно-правових актів, так з боку науковців, що проводять дослідження цієї теми.

Водночас зробивши аналіз усього викладеного матеріалу, ми можемо стверджувати, що інвестиційна діяльність страхової компанії – це цілеспрямовано здійснюваний, послідовний процес, що включає формування як власних, так і залучених інвестиційних ресурсів, вільних від зобов'язань, та їх розміщення у спеціально відібрані об'єкти з метою отримання інвестиційного прибутку та забезпечення власного фінансово-економічного розвитку.

1.2. Правове регулювання інвестиційної діяльності страховиків

Під час реалізації інвестиційної діяльності та отримання прибутку з неї страхові компанії знаходяться у залежності від ситуації на фінансовому ринку та умов економіки країни в цілому. Так звана сукупність факторів зовнішнього середовища, які напряму впливають на всезагальний процес реалізації інвестиційної діяльності, в економічній теорії визначена як «інвестиційний клімат» [54]. Одну із ключових ролей у формуванні інвестиційного клімату відіграє державне регулювання. Важливе значення держави в інвестиційній діяльності обумовлене тим, що саме їй належить функція визначення активів та обсягів інвестування.

Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні регулюється Законом України «Про інвестиційну діяльність» [51], який націлений на забезпечення правових, економічних та соціальних умов реалізації інвестиційної діяльності суб'єктами господарювання. Важливими є Закон «Про страхування» [52], відповідне Положення Нацкомфінпослуг [50] та інші нормативні акти, які регулюють правила розміщення страхових резервів.

Насамперед для здійснення інвестиційної діяльності страховим компаніям попередньо необхідно дотримуватись виконання основних вимог щодо забезпечення платоспроможності, які регламентовані статтею 30 Закону України «Про страхування» [52]. Відповідно до зазначеної статті страховики зобов'язані:

- мати в наявності сплачений статутний та гарантійний фонди;
- створити достатні страхові резерви задля покриття майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань;
- підтримувати рівень фактичного запасу платоспроможності вище розрахункового нормативного запасу платоспроможності.

Головні вимоги щодо інвестиційної діяльності страховика регламентовані статтею 44 Закону України «Про страхування» [52], згідно з якою страхова компанія повинна формувати свої активи дотримуючись принципу розсудливості. Це зобов'язує страховика інвестувати лише в ті активи, ризики яких він спроможний правильно визначати, відстежувати, оцінювати, керувати ними і здійснювати належне формування та подання звітності про них. До того ж кошти повинні інвестуватись у такий спосіб, щоб це забезпечило необхідний рівень безпеки, диверсифікованості, якості, належну ліквідність та прибутковість активів.

Страхова компанія володіє фінансовими ресурсами різного призначення, проте важливо виокремити, які саме їх складові можуть бути використані в інвестиційній діяльності. Передусім зазначимо, що до головних фінансових ресурсів страховика, які відображають рівень його інвестиційного потенціалу, належать власний, залучений та позиковий капітали (рис. 1.2).

Першочерговою складовою інвестиційних ресурсів страхової компанії є її власний капітал, який формується з таких джерел, як внески засновників та прибуток, отриманий в результаті страхової діяльності. Власний капітал страхової компанії є фактором забезпечення її фінансової стійкості, а його величина повинна бути достатньою для виконання усіх зобов'язань перед страхувальниками. Відповідно це підвищує роль статутного капіталу компанії,

який зі свого боку займає найбільшу частку в структурі власного капіталу та є підґрунтям діяльності страховика.

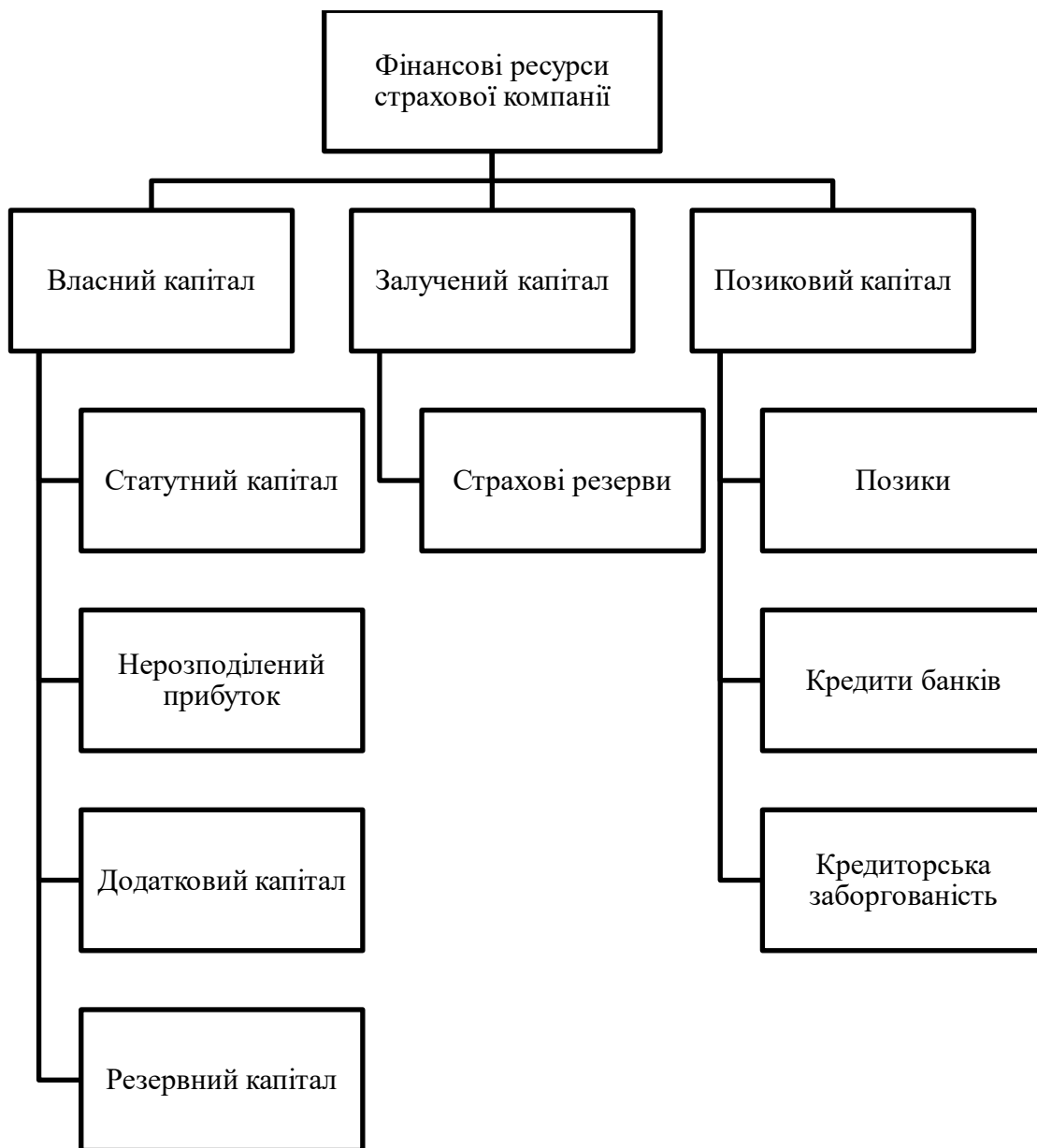

Рис. 1.2. Структура фінансових ресурсів страхової компанії

Джерело: [32, с. 72; 7, с. 186]

На первинному етапі функціонування власне статутний капітал є виключною запорукою платоспроможності страхової компанії. Саме з цієї причини порядок формування та додержання нормативного розміру статутного капіталу страховика чітко регламентовані законодавством.

Інші складові власного капіталу, як-от: додатковий та резервний капітал, а також суму нерозподіленого прибутку – об'єднують у категорію «гарантійний

фонд», який, як ми зазначили раніше, також підлягає регулюванню з боку держави. Так, можемо стверджувати, що власний капітал є основою функціонування та подальшого розвитку страховика.

До зовнішніх джерел, які формують інвестиційні ресурси страхової компанії, відносяться позиковий та залучений капітал. Залучений капітал становить собою основне джерело інвестицій завдяки особливості своєї структури. Річ у тому, що залучений капітал знаходить своє відображення у коштах, які отримує страховик у формі страхових премій та акумулює їх протягом дії договорів страхування. Тобто цей розділ фінансової звітності визначає загальний об'єм страхових резервів страховика. Зі свого боку страхові резерви відображають величину зобов'язань страхової компанії за укладеними договорами страхування, співстрахування і перестрахування, які не мають чіткої визначеності настання у часі та точного об'єму виконання цих зобов'язань перед клієнтами у майбутньому. У пасиві балансу страховика ця стаття є найбільш значущою нарівні зі статтею «Статутний капітал», оскільки величина акумульованих страхових резервів істотно переважає значення інших статей, в яких представлені інші залучені та позикові кошти.

Позиковий капітал складається із банківських кредитів та кредиторської заборгованості. Проте страхові компанії досить винятково користуються послугами банківського кредитування і в переважній більшості вдаються до нього в ситуаціях, не пов'язаних з інвестуванням [32, с.72].

Отже, ми визначили, що до основних інвестиційних ресурсів страховика належать грошові кошти із двох груп:

- перша група: власний капітал (статутний та гарантійний фонди).
- друга група: залучені кошти у формі страхових резервів.

При цьому напрями використання коштів із першої групи не обмежуються на законодавчому рівні, тому страховики можуть розпоряджатися ним, спираючись на власні рішення. Проте страховим компаніям важко залучати в інвестиційну діяльність грошові ресурси із власного капіталу. Причина полягає

в тому, що, по-перше, не усім страховикам вдається вийти на стабільний дохід, особливо, зважаючи на мінливі економічні умови.

По-друге, навіть у разі наявного позитивного фінансового результату страховик імовірніше спрямує його на виплату дивідендів акціонерам чи збільшення обсягу резервного капіталу. Тому найбільшу питому вагу у структурі інвестиційних ресурсів складають страхові резерви, які нагромаджуються через надходження страхових премій [7, с. 185].

Необхідність регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній з боку держави обумовлена тим, що страхові резерви, які виступають основним джерелом інвестиційних ресурсів, водночас є зобов'язанням, а не активом страховика, і їх невиважене використання може призвести до неможливості покривати збитки перед страхувальниками при настанні страхових випадків.

Згідно з економічною природою страхування загальний об'єм страхових резервів не може залишатись стабільною величиною. Це пов'язано з постійною зміною обсягу відповідальності за діючими договорами, що залежить від безперервного процесу страхування. Зі свого боку ймовірність та ризиковість, що притаманна руху грошових коштів, може призвести до неспівпадіння розміру накопичених резервів з потребою реалізації страхових відшкодувань.

З цього випливає, що створення страхових резервів є важливим не лише для провадження інвестиційної діяльності, а й обов'язковою умовою функціонування компаній страхового сектору

З огляду на це, законодавством передбачено вибір певної техніки формування резервів, при якій кожен вид зобов'язань страховиків має покриватись відповідним страховим резервом [69, с. 31]. Загальна класифікація страхових резервів страхової компанії наведена на рис. 1.3.

Страхові резерви можуть мати вигляд грошових коштів, що містяться на поточних рахунках; банківських вкладів (депозитів); депозитних сертифікатів банків; валютних вкладень (відповідно валюти страхування); нерухомого майна; акцій, облігацій; цінних паперів, емітентом яких виступає держава.

Страховими резервами вважаються також активи, що представлені у вигляді прав вимог до перестраховиків; інвестиціями, що вкладаються у економічний сектор відповідно до напрямків, що визначаються КМУ; банківськими металами. Також до страхових резервів належать кредити, що надані клієнтам, які є фізичними особами та які застрахували життя, в межах викупної суми (з урахуванням моменту надання кредиту), а також під її заставу; готівкові кошти, що знаходяться в касах з урахуванням обсягу ліміту залишків, які встановлюються НБУ [52].

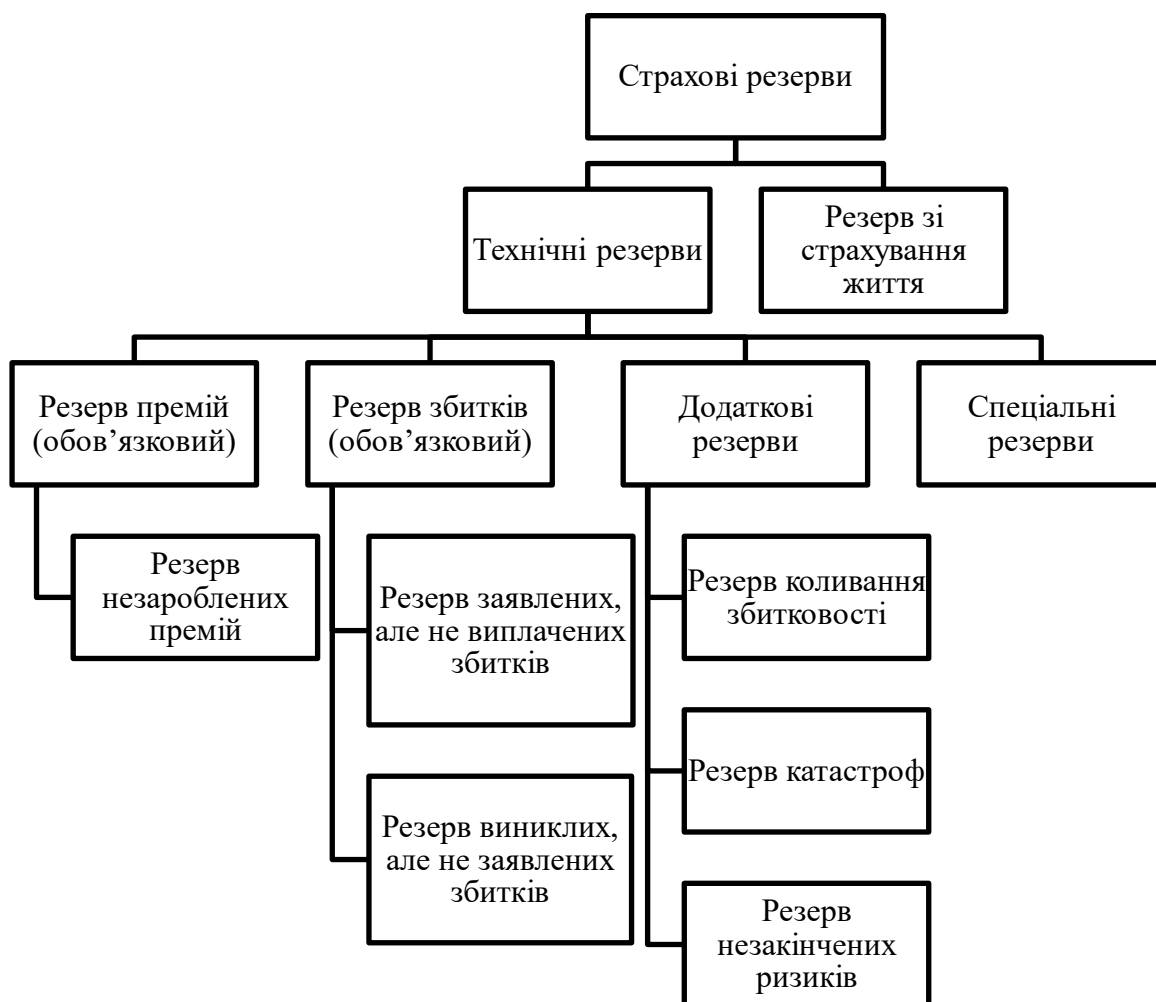

Рис. 1.3. Класифікація страхових резервів страхової компанії

Джерело: розроблено автором на основі [46]

У згаданій вище частині 20 статі 31 Закону України "Про страхування" [52] наведено принципи, відповідно до яких повинні розміщуватися кошти страхових резервів. До зазначених принципів належать наступні:

1. Принцип безпечності. Цей принцип передбачає максимально безпечне розміщення активів разом із повним поверненням визначеної завчасно суми. При дотриманні принципу безпечності страховик повинен звести до мінімуму інвестиційний ризик, припускаючи можливість того, що фактичний розмір інвестиційного доходу виявиться меншим за розрахунковий. Адже страховик найбільше ризикує у тому випадку, якщо існує велика ймовірність отримати низький дохід чи навіть збиток. У такому разі страховим компаніям варто звертати увагу на загальновідомі об'єкти інвестування, які роками підтверджують свою надійність, а саме: державні цінні папери та облігації великих корпорацій, у безпечності яких переконався не один інвестор.

2. Принцип ліквідності. Згідно з цим принципом страховик повинен формувати структуру розміщення активів таким чином, щоб у будь-який час можна було швидко та без збитків перетворити активи на гроші. Виключно готівка має найвищу абсолютну ліквідність, тоді як безготівкові розрахунки вимагають часових витрат, а на реалізацію цінних паперів на додаток доведеться виділити кошти для оплати брокерських послуг.

3. Принцип диверсифікації. Відповідно до цього принципу страховик повинен не допускати, щоб певні види вкладень сильно переважали над іншими. Спосіб розміщення активів має бути різноманітним, при цьому не дозволяється концентрація інвестованого капіталу лише на одному об'єкті. У результаті дотримання принципу диверсифікації відбувається розподіл інвестиційного ризику між різними видами вкладень, що зі свого боку забезпечує вищий рівень стабільності інвестиційного портфеля страхової компанії.

4. Принцип прибутковості. Цей принцип передбачає розміщення страхових резервів у такий спосіб, щоб воно приносило стабільний та достатньо високий дохід. При цьому важливо брати до уваги поточний стан ринку та забезпечити попереднє виконання усіх перерахованих вище принципів [65].

Страхові резерви на сьогодні формуються, обліковуються та розміщуються відповідно до Методики, що стосується видів страхування, які не відносяться до страхування життя [46] та Методики, що стосується страхування життя [45]. Аналіз цих нормативно-правових актів, а також Положення, яким встановлюються обов'язкові критерії та нормативи, що відносяться до таких показників, як достатність капіталу, платоспроможність, ліквідність, прибутковість, якість активів та ризиковість операцій страховика [50], дає можливість стверджувати про достатньо жорстке державне регламентування інвестиційної діяльності страхових компаній, насамперед, це стосується страхових резервів. Розміщення коштів страхових резервів підпорядковується дії наступних правил:

- законодавче визначення допустимих для інвестування напрямів;
- існуючі обмеження щодо всіх видів вкладень (для зарубіжних страхових секторів є обмеження щодо мінімального та максимального рівнів; вітчизняна страхова практика передбачає установлення лише максимального рівня обмеження, що означає достатню свободу дій у випадках вибору об'єктів інвестування);
- інвестування страхових компаній повинно здійснюватися при наявності прийняттого рівня ризику та ліквідності;
- обмеження обсягу вкладень одним видом активу, що запобігає утворенню афілійованих структур [63, с. 667].

1.3. Концептуальні засади управління інвестиційною діяльністю страхових компаній

Загалом управління інвестиційною діяльністю характеризується непростим, комплексним та багатоступеневим процесом, який зосереджений на прийнятті управлінських рішень, як на рівні суб'єктів господарювання, наприклад, інвесторів та інших учасників інвестиційної діяльності, так і на рівні регіонів та держави в цілому [24, с. 247].

Управління інвестиційною діяльністю здійснюється на трьох рівнях, що зображені на рис. 1.4. На кожному рівні управління передбачається досягнення різних цілей. Так, на макро- та мезорівні основною метою управління є створення сприятливого середовища для реалізації інвестиційної діяльності усіх суб'єктів у відповідних межах чи то певного регіону, чи то держави загалом. Зі свого боку мета управління на мікрорівні полягає у максимізації ефективності інвестиційної діяльності окремої компанії [18, с. 139].

Рис. 1.4. Рівні здійснення управління інвестиційною діяльністю

Джерело: складено автором на основі [24, с. 248]

Реалізація мети інвестиційної діяльності забезпечується через виконання ключових функцій, які входять до складу управління інвестиційною діяльністю, а саме:

1. Функція планування – передбачає певну форму здійснення управління інвестиційним процесом, за якої визначаються перспективи та потенційний стан діяльності підприємства у результаті реалізації інвестицій.

2. Функція організації – визначає послідовний процес формування структури управління інвестиційною діяльністю серед загальної організації управління компанією.

3. Функція мотивування – призначена для заохочення усіх працівників ефективно виконувати свої професійні обов'язки заради досягнення цілей компанії.

4. Функція контролю – передбачає діяльність, що спрямовується на керування процесом прийняття управлінських рішень, визначення їх ефективності та корегування у разі потреби протягом усього процесу інвестування. Мета контролю полягає в тому, щоб у кінцевому підсумку фактичні результати зійшлися із плановими [61, с. 143].

Управління інвестиційною діяльністю страхової компанії спрямовується на виконання наступних завдань:

- встановлення основних напрямків здійснення інвестиційної діяльності, які відповідатимуть фінансовій та загальній стратегіям розвитку підприємства (розробка інвестиційної стратегії);
- вивчення інвестиційного клімату;
- оцінка інвестиційного потенціалу компанії та аналіз інвестиційної привабливості об'єкта інвестування;
- формування інвестиційного портфеля, що відображає сукупність усіх наявних цінних паперів, при врахуванні можливих ризиків та потенційного рівня прибутковості;
- аналіз ефективності реалізації інвестиційних проєктів;
- контроль ходу інвестиційної діяльності загалом та кожного проєкту порізно [24, с. 248].

На практиці напрямки інвестування є набагато ширшими ніж ті, що законодавчо закріплені у Законі України «Про страхування». Чітку та узагальнену систематизацію напрямків вкладення страхових резервів страховиків наведено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Напрямки інвестування коштів страхових резервів

Види	Форми
Власна діяльність	<ul style="list-style-type: none"> – основні засоби; – нові страхові послуги; – відкриття філій; – інвестування в освіту своїх працівників
Фінансовий ринок	<ul style="list-style-type: none"> – цінні папери, що емітуються державою; – акції, облігації, іпотечні сертифікати; – депозити і банківські метали; – облігації місцевих позик
Реальний сектор економіки за напрямками, що визначаються КМУ	<ul style="list-style-type: none"> – розробка та використання обладнання, якому властива висока технологічність, інноваційної продукції та сучасних технологій, що носять ресурсо- та енергозберігаючий характер; – нарощування туристичної інфраструктури; – видобування корисних копалин; – перероблення відходів, що виникають у процесі виробничої діяльності у гірничо-металургійній сфері; – посилення інфраструктури транспорту, включаючи будівельні роботи та реконструкцію автомобільної мережі; – житлове будівництво; – зростання потужності сегменту, що спеціалізується на зв'язку та телекомунікаціях; – нарощування сектору іпотечного кредитування за рахунок купівлі цінних паперів, що емітовані іпотечною державною установою.

Джерело: складено автором на основі [19, с. 157; 48]

Період, протягом якого страховик може використовувати залучені кошти зі страхових резервів, має часові обмеження, які залежать від обраної компанією сфери діяльності страхування – страхування життя (life) чи страхування ризиків (non-life). Якщо брати до уваги специфіку фінансового менеджменту страховиків, які здійснюють ризикові види страхування, то вони великою мірою залежні від впливу певних ризиків, що важко піддаються прогнозуванню. На підставі цього такі страховики формують короткострокові страхові резерви, які можна вкладати лише в поточні високоліквідні фінансові інвестиції, які є менш дохідними.

Своєю чергою страхові компанії зі страхування життя мають можливість формувати страхові резерви на довготерміновий період, тому, відповідно, можуть здійснювати довгострокову та високоприбуткову інвестиційну діяльність. З огляду на це, можна вважати страхові компанії, що спеціалізуються на страхуванні життя, потужнішими інвесторами, оскільки їм належать значні інвестиційні ресурси та більш довгий строк інвестування.

Відмінності у специфіці здійснення інвестиційної діяльності ризикових страховиків та страховиків зі страхування життя узагальнено в табл. 1.4. за такими параметрами, як строк інвестування, розмір інвестицій, прибутковість та ліквідність.

Таблиця 1.4

Порівняльна характеристика особливостей інвестиційної діяльності страховиків відповідно до їх спеціалізації

Критерій	Страхування життя	Ризикове страхування
1	2	3
Строк інвестування	У зв'язку з тим, що типовий договір страхування життя зазвичай укладається терміном щонайменше на один рік, але, частіше на 5, 10 і більше років, інвестиційна діяльність страхових компаній зі страхування життя має довгостроковий характер.	Враховуючи те, що угоди страхування іншого, ніж страхування життя, укладаються на короткий термін, інвестиційна діяльність ризикових страхових компаній має короткостроковий характер.
Обсяг інвестицій	Завдяки обсягу страхових платежів, що накопичуються впродовж довгострокового терміну, нарощуються значні обсяги інвестицій.	Мінімальні обсяги страхових сум для укладення договору є нижчими, ніж у страхуванні життя, що робить обсяг інвестицій невисоким.
Врахування інфляційних процесів	Необхідно враховувати інфляцію, тому що укладаються довгострокові договори.	За більшістю видів ризикового страхування інфляцію можна не враховувати.
Прибутковість	Є необхідність у забезпеченні стабільного доходу, бо прибуток від інвестиційної діяльності враховується при визначенні страхової премії.	Менші вимоги до прибутковості в порівнянні з ліквідністю вкладень.

Продовження табл. 1.4

1	2	3
Ліквідність	Ліквідність менш важлива, аніж прибутковість, оскільки потреба в грошових коштах покривається за рахунок узгодження термінів виплат з термінами інвестування (при накопичувальному страхуванні життя час та розмір страхових виплат, як правило, передбачений).	Ліквідність є імперативом, тобто найважливішим принципом інвестування, тому що існує постійна потреба у коштах для виплати страхових відшкодувань, розмір та час яких заздалегідь не визначений.
Узгодження строків виплат	Термін виплат часто визначений у договорі страхування (страхування на дожиття).	Термін виплати є випадковою величиною; необхідно враховувати розподіл збитків протягом року з різних видів страхування і тривалий характер врегулювання великих страхових випадків.

Джерело: розроблено автором на основі [37, с. 35-36]

Про інвестиції страхової компанії можна одержати інформацію із форми фінансової звітності №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Величина поточних фінансових інвестицій відображає інвестиції із терміном, що не перевищує року і які вільно реалізуються в необхідний момент часу. До довгострокових фінансових інвестицій відносяться інвестиції з періодом, що є більшим за рік, та інші інвестиції, які не реалізуються вільно в необхідний момент [47].

Щодо пасиву Балансу – за його допомогою можна встановити джерела фінансування інвестицій. Детальніше з обліком фінансових інвестицій ми можемо ознайомитись у табл. 1.5.

Таблиця. 1.5

Облік інвестицій та джерел їх фінансування у Балансі

Актив		Пасив	
1		2	
1. Необоротні активи	Довгострокові реальні та фінансові інвестиції	1. Власний капітал	Власні та залучені джерела

Продовження табл. 1.5

1		2	
2. Оборотні активи	Поточні реальні та фінансові інвестиції	2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	Запозичені джерела
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		3. Поточні зобов'язання і забезпечення	
		4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	

Джерело: систематизовано автором на основі [49]

Крім цього, інвестиції страхової компанії відображаються і у Звіті про рух грошових коштів, який докладно представляє рух грошових коштів від трьох видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної, фінансової.

Схема руху грошових коштів від інвестиційної діяльності компанії зображена у табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Схема руху грошових коштів від інвестиційної діяльності підприємства

Категорія	Дія (+/-)
Надходження від реалізації:	
- фінансових інвестицій	+
- необоротних активів	+
Надходження від отриманих:	
- відсотків	+
- дивідендів	+
Надходження від деривативів	+
Інші надходження	+
Витрачання на придбання:	
- фінансових інвестицій	-
- необоротних активів	-
Виплати за деривативами	-
Інші платежі	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	Σ

Джерело: систематизовано автором на основі [49]

Отже, ми визначили, що управління інвестиційною діяльністю становить собою неабияк значущий та відповідальний процес, оскільки з боку страхової компанії, яка бере на себе роль інвестора, сутність інвестування зводиться до того, щоб відмовитись від одержання прибутку «сьогодні» заради одержання його з додатковою вигодою «завтра». Тому, у цій ситуації для страховика важливо правильно ухвалити рішення щодо довгострокового вкладення капіталу, яке б в остаточному результаті гарантувало повне відшкодування вкладених коштів та забезпечувало отримання достатньо великого прибутку задля компенсації тимчасової відмови від користування цими коштами, а також ризиків, що виникають через невизначеність кінцевого результату.

Висновки до розділу 1

1. В українському законодавстві відсутнє тлумачення категорії «інвестиційна діяльність страхової компанії». Однак, відштовхуючись від Закону України «Про страхування» та проведеного аналізу праць науковців, що намагались інтерпретувати зміст окресленої категорії, ми охарактеризували інвестиційну діяльність страхової компанії як цілеспрямовано здійснюваний, послідовний процес, що включає формування як власних, так і залучених інвестиційних ресурсів, вільних від зобов'язань, та їх розміщення у спеціально відібрані об'єкти з метою отримання інвестиційного прибутку та забезпечення власного фінансово-економічного розвитку. Провідною функцією інвестиційної діяльності для окремої страхової компанії є оптимізація структури її пасивів у напрямку збільшення частки власного капіталу завдяки приросту нерозподіленого прибутку, що у кінцевому результаті призведе зменшення частки зобов'язань.

2. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні регулюється Законом України «Про інвестиційну діяльність», який націлений на забезпечення правових, економічних та соціальних умов реалізації інвестиційної діяльності суб'єктами господарювання. Важливими є Закон «Про страхування», відповідне

Положення Нацкомфінпослуг та інші нормативні акти. Роль держави в регулюванні інвестиційної діяльності страховиків полягає в тому, що саме їй належить функція визначення активів та обсягів інвестування. Ця необхідність обумовлена тим, що страхові резерви, які виступають основним джерелом інвестиційних ресурсів, водночас є зобов'язанням, а не активом страховика, і їх невважене використання може призвести до неможливості покривати збитки перед страхувальниками при настанні страхових випадків.

3. Управління інвестиційною діяльністю характеризується непростим, комплексним та багатоступеневим процесом, який зосереджений на прийнятті управлінських рішень, як на рівні суб'єктів господарювання, наприклад, інвесторів та інших учасників інвестиційної діяльності, так і на рівні регіонів та держави в цілому. Основні завдання управління інвестиційною діяльністю страхової компанії спрямовуються на: розробку інвестиційної стратегії; оцінку інвестиційного потенціалу компанії та аналіз інвестиційної привабливості об'єкта інвестування; формування інвестиційного портфеля, що відображає сукупність усіх наявних цінних паперів, при врахуванні можливих ризиків та потенційного рівня прибутковості; аналіз ефективності реалізації інвестиційних проєктів; контроль ходу інвестиційної діяльності загалом та кожного проєкту порізно.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ТДВ «ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ»

2.1. Фінансово-економічний паспорт ТДВ «Експрес Страхування»

Початок діяльності ТДВ «Експрес Страхування» датовано 2008 роком, коли чинним законодавством України воно було визнано страховою компанією, що донині успішно функціонує на страховому ринку. У заснуванні ТДВ «Експрес Страхування» основна участь належить найбільшому українському виробнику автомобілів – Корпорації «УкрАВТО». Саме з цієї причини Товариству припадає роль єдиної страхової компанії в Україні, яка надає винятковий сервіс страхування транспортних засобів, які відносяться до категорії наземних (КАСКО), своїм клієнтам у кожному куточку України (окрім окупованих територій). Особливостями сервісу є повний цикл обслуговування клієнтів, починаючи підписанням договору страхування та виплатою страхової суми для покриття витрат, пов'язаних з ремонтом автомобіля, та закінчуючи повноцінним його відновленням при виникненні страхового випадку [57]. Загальна характеристика СК «Експрес Страхування» відображена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика страховика

Елемент характеристики	Сутність елемента характеристики
1	2
Повне найменування юридичної особи	Товариство з додатковою відповідальністю «Експрес Страхування»
Скорочена назва	ТДВ "Експрес Страхування"
Організаційно-правова форма	Товариство з додатковою відповідальністю
Дата державної реєстрації	05.08.2008
Форма власності	Недержавна власність
Галузь (вид діяльності)	Фінансові послуги
Ідентифікаційний код (ЄДРПОУ)	36086124

Продовження табл. 2.1

1	2
Види економічної діяльності	Основний: 65.12 Інші види страхування, крім страхування життя (основний).
	Інші: 65.20 Перестраховання; 66.22 Діяльність страхових агентів і брокерів.
Орган державного управління	НБУ
Банківські реквізити	ПАТ «Ощадбанк» р/р № UA703004650000000265073011592 ЄДРПОУ 36086124
Участь в об'єднанні фінансових установ	Ні
Кількість штатних працівників	129
Кількість агентів-юридичних осіб	43
Кількість агентів-фізичних осіб	73

Джерело: складено автором за даними [57]

Предмет діяльності Товариства розгалужується на два напрямки:

- страхування, співстрахування, перестраховання насамперед транспортних, особистих, майнових, комерційних, фінансових, технічних, медичних, поштових та інших ризиків;
- здійснення фінансової діяльності, в процесі якої Товариство формує, розміщає страхові резерви та здійснює управління ними.

Діяльність ТДВ «Експрес Страхування» відбувається відповідно до 23 чинних ліцензій, наданих у свій час Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України. Товариство має право на проведення страхових операцій по страхуванню наземного транспорту, в тому числі і на ОСЦПВ, добровільному медичному страхуванню, страхуванню майна (включно із вогневими ризиками та ризиками стихійних явищ), страхуванню від настання нещасних випадків та ін.

Провадження страхової діяльності здійснюється за трьома напрямками:

1. Страхування споживачів страхових послуг. Відповідно до одержаних ліцензій Товариством реалізується діяльність зі страхування громадян та юридичних осіб.

2. Врегулювання страхових ситуацій. ТДВ «Експрес Страхування» становить собою сучасну страхову компанію, яка вкоренила новітні способи врегулювання страхових ситуацій, продовжує активно розвиватися та кожен раз покращує сервіс обслуговування своїх клієнтів.

3. Інвестиційна діяльність. Водночас із основною професійною діяльністю Компанія реалізує ретельно виважені інвестиційні операції, шляхом розміщення своїх активів у формі грошових коштів у перевірених фінансових установах, дотримуючись нормативів достатності та диверсифікації.

Нині ТВД «Експрес Страхування» володіє більше ніж 50 агентськими представництвами, які зареєстровані у різних областях України. Також Компанія налічує 129 штатних співробітників, які займаються обслуговуванням клієнтів у різних точках продажу, приналежних Страховику.

Система управління СК «Експрес Страхування» впорядкована відповідно до законодавства України. Починаючи з 2020 року уповноваженим органом державного управління Товариства є Національний банк України (НБУ). У Статуті Компанії зазначено детальну систему відносин, яка характеризує належні процеси та правила прийняття рішень та реалізацію контролю у межах Товариства.

ТДВ «Експрес Страхування» набуває цивільних прав і бере на себе цивільні обов'язки через свої органи управління. Ієрархія органів управління Товариства зображена на рис. 2.1.

Вищим органом, який володіє правом вирішення будь-яких задач діяльності Страховика, вважаються Загальні Збори Учасників. Указаний орган, згідно зі своїми обов'язками, повинен:

- визначати основні напрямки провадження діяльності Компанії;
- затверджувати щорічні бюджети Страховика, ділові та фінансові плани Страховика та звіти, що містять інформацію про їх виконання;

- здійснювати коригуючі дії щодо Статуту (внесення необхідних змін та доповнень);
- затверджувати результати діяльності Товариства за певний період діяльності (наприклад, рік чи інший термін);
- реалізовувати процеси обрання та припинення повноважень Наглядової Ради Компанії або її окремих представників;
- приймати рішення про створення, реорганізацію та ліквідацію дочірніх підприємств, філій та представництв.

Рис. 2.1. Органи управління Товариства

Джерело: систематизовано автором на основі [57]

Заразом Товариством утворена Наглядова Рада, яка відповідно до Статуту та визначених ним компетенцій регулює дії Дирекції, представляє інтереси та зобов'язується захищати права Учасників, а також допомагає вирішенню усіх статутних завдань Компанії.

До складу Дирекції Товариства, яка виконує функції Виконавчого органу, входять Директор та член Дирекції – головний бухгалтер, яких обирають Загальні збори Учасників. Організаційна структура Дирекції Товариства відображена у додатку А.

Дирекцією організовується виконання рішень Загальних Зборів Учасників і Наглядової Ради, а також вона розробляє проекти щорічного бюджету, ділового

та фінансового планів, і подає їх на розгляд та затвердження Загальним Зборам Учасників; подає загальним зборам Учасників обґрунтування порядку розподілу прибутку та заходів по покриттю збитків; вносить на затвердження Загальних зборів Учасників пропозиції про створення, реорганізацію та ліквідацію філій, представництв, інших структурних підрозділів, розробляє плани їх діяльності; подає на затвердження Загальних зборів Учасників річний звіт та баланс Товариства; встановлює філіям, представництвам основні показники виробничо-господарської діяльності.

Важливо також оцінити фінансовий стан Страховика за допомогою попереднього звернення до фінансової звітності компанії. ТДВ «Експрес страхування» проявляє свою надійність саме через відкритий доступ до прозорої інформації, яка презентує результати її діяльності. Компанія надає усі необхідні дані, які характеризують її фінансову стабільність, надійність та динамічне зростання.

Тому, проведемо аналіз показників фінансово-економічної діяльності СК «Експрес Страхування» за 2020-2022 роки на основі офіційної фінансової звітності, що представлена у додатках. Щоб оцінити в загальному фінансовий стан компанії та основні фінансово-економічні показники її діяльності, звернемось до табл. 2.2.

Таблиця. 2.2

Основні показники діяльності ТДВ «Експрес Страхування» за 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021 -2020		2022-2021	
				Зміна	Темп приросту, %	Зміна	Темп приросту, %
1	2	4	3	5	6	7	8
Активи всього, тис. грн	423356	562643	622778	139287	32,90	60135	10,69
Власний капітал, тис. грн	156770	141843	250320	-14927	-9,52	108477	76,48

Продовження табл. 2.2

1	2	4	3	5	6	7	8
Валові зобов'язання, тис. грн	266586	420800	372458	154214	57,85	-48342	-11,49
Покриття власним капіталом зобов'язань страховика, %	58,81	33,71	67,21	-25,10	-	33,50	-
Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	330581	314651	567867	-15930	-4,82	253216	80,48
Покриття грошовими коштами зобов'язань страховика, %	124,01	74,77	152,46	-49,23	-	77,69	-
Страхові виплати та відшкодування, тис. грн	154181	252610	233157	98429	63,84	-19453	-7,70
Валові премії, всього, тис. грн	439925	709564	461670	269639	61,29	-247894	-34,94
Співвідношення між виплатами та валовими преміями, %	35,05	35,60	50,50	0,55.	-	14,90	-
Чисті премії, всього, тис. грн	360556	570709	566791	210153	58,29	-3918	-0,69
Частина страхових премій, належна перестраховикам, тис. грн	483	403	158	-80,00	-16,56	-245	-60,79
Співвідношення між преміями, що належать перестраховикам, та валовими преміями, %	0,11	0,06	0,03	-0,05	-	-0,02	-
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	34769	38438	111971	3669	10,55	73533	191,30
Рентабельність продажів, %	7,90	5,42	24,25	-2,49	-	18,84	-
Чистий фінансовий результат (прибуток), тис. грн	34785	35173	108477	388	1,12	73304	208,41

Закінчення табл. 2.2

1	2	4	3	5	6	7	8
Рентабельність власного капіталу, %	22,19	24,80	43,34	2,61.	-	18,54	-

Джерело: складено автором за даними [57]

Величина активів Товариства за 2020-2022 рр. збільшилася більш ніж на 47%, досягнувши значення 622,78 млн грн. Об'єм власного капіталу за аналізований період також продемонстрував тенденцію до збільшення – від 156,77 млн грн в 2020 році до 250,320 млн грн в 2022 році (на 59,67%); валові зобов'язання склали у 2022 році 372,46 млн. грн, збільшившись порівняно з 2020 роком на 39,71%. Ураховуючи зміни даних показників, закономірним є і зростання співвідношення власного капіталу та валових зобов'язань в цілому за період, хоча при аналізі вказаних показників за кожний рік виявляємо зменшення власного капіталу за 2021 рік порівняно з 2020 роком та збільшення валових зобов'язань в 2021 році по відношенню до попереднього. Відповідно співвідношення власного капіталу та валових зобов'язань склало в 2020 році 58,81%, в 2021 році – 33,71%, в 2022 році – 67,21%, що свідчить про позитивні зрушення в зміні цього показника у 2022 році.

Показнику величини грошових коштів та їх еквівалентів на рахунках Товариства в цілому за період властива позитивна динаміка – зростання від 330,581 млн грн в 2020 році до 567,867 млн грн в 2022 році при зменшенні до 314,651 млн грн в 2021 році. Покриттю грошовими коштами зобов'язань властива нестабільність – зменшення від 124,01% в 2020 році до 74,77 % в 2021 році та збільшення до 152,46 % в 2022 році. Отже, для 2022 року є характерним достатньо високий рівень забезпечення ТДВ «Експрес Страхування» високоліквідними активами.

Хоча обсяг валових премій Страховика станом на 31.12.2021 демонстрував позитивну динаміку, зрісши на 61,29% до 709,56 млн грн, впродовж наступного року його значення знизилось на 34,94% до 461,67 млн грн. Чисті премії протягом досліджуваного періоду виростили на 57,20 % до 566,79 млн грн.

За 2021 рік Страховик отримав на 13,71% більше валових премій, ніж за 2019 рік, що свідчить про продовження тенденції до зростання рівня ділової активності Страховика в аналізованому періоді. При цьому, чисті премії Страховика виросли на 12,16% до 324,69 млн. грн. Частина страхових премій, належна перестраховикам, за підсумками 2022 року порівняно з 2020 роком зменшилась на 67,29%, а їх частка в структурі валових премій спала на 0,08 п.п. до 0,03%. Обсяги страхових виплат та відшкодувань, здійснених ТДВ «Експрес Страхування» за дванадцять місяців 2022 року, виросли порівняно з аналогічним періодом 2020 року на 51,22%, а рівень виплат збільшився на 15,46 п.п. до 50,50%.

Як бачимо, в аналізованому періоді обсяги бізнесу ТДВ СК «Експрес Страхування» щорічно зростали. На кінець 2021 року в порівнянні з 2020 роком прослідковувалося незначне збільшення обсягу фінансового результату діяльності Товариства, а саме: прибуток від операційної діяльності зріс на 10,5% або на 3,6 млн грн, а чистий прибуток збільшився на 1,12% або на 3,8 млн грн. Проте за 12 місяців 2022 року було зазначене чисельне збільшення чистого прибутку, який склав 108,5 млн грн, що у 3 рази більше, ніж за попередній 2021 рік.

Для загального аналізу обраної страхової компанії на страховому ринку доцільно скористатися оцінкою зовнішніх джерел, таких як «Світлофор» Моторно-Транспортного страхового бюро України (МТСБУ) та рейтингом журналу «Insurance TOP».

Щокварталу МТСБУ опубліковує прозоро складений рейтинг страхових компаній, так званий Світлофор, в якому наведено оцінки діяльності страховиків-членів Бюро. Використовуючи дані Світлофора МТСБУ можна провести порівняльний аналіз показників окремої страхової компанії від кварталу до кварталу. Таким способом легко перевірити, чи покращився стан компанії, чи навпаки – вона почала здавати позиції на ринку. Так, рейтинг відкрито презентує правдиву ситуацію та є простим у використанні для будь-кого. Відповідно до даних МТСБУ, СК «Експрес Страхування» досягала

найвищих оцінок за період 2020-2022 рр. по показникам якісного та швидкого вирішення страхових випадків [67].

Стосовно згаданого журналу «Insurance TOP» – він позиціонує себе, як єдине пряме джерело інформації страхового ринку, що використовує офіційну статистику страхових компаній та кожен квартал оприлюднює рейтинги, які стосуються вітчизняних страховиків life та non-life в розрізі регіонів та видів страхування [2]. Місця, які одержало ТДВ «Експрес Страхування» серед 103 ризикових страхових компаній за період 2020-2022 рр. на страховому ринку України, відповідно рейтингу «Insurance TOP», відображені у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Зміна положення Товариства в рейтингу ризикових страхових компаній за 2020-2022 рр.

Критерій	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022
Місце за обсягом чистих страхових резервів	17	16	17
Місце за обсягом надходжень страхових премій:	22	5	17
- в тому числі місце за обсягом страхових премій КАСКО	8	8	9
Місце за обсягом страхових виплат з усіх видів страхування	20	16	16
Місце за рівнем виплат	31	24	3

Джерело: складено автором за даними [2]

Отже, ми можемо зробити висновок, що пріоритетність Товариства по ряду критеріїв дозволяє йому знаходитися в числі страхових компаній з найбільшим рівнем капіталізації та забезпечує лідерство в найбільш популярних профільних рейтингах.

Важливим для страховика є отримання підтвердження щодо прозорості структури власності, яке було надано НБУ. Це було викладено у відповідному формальному листі НБУ, який одержала Компанія на підставі розгляду Комітету з питань нагляду та регулювання діяльності ринків небанківських фінансових послуг від 08 травня 2023 р. [57]. Таке підтвердження є суттєвим для Страховика, оскільки воно гарантує повну відповідність структури власності компанії вимогам законодавства, що дозволяє відкрито визначити особу кожного з

акціонерів та їх взаємовідношення, а також продовжує правочинність ліцензії страхової компанії. Крім того, це одна із важливих запорук надійності страховика, яка є доказом чесності компанії та правдивості інформації, яку вона надає своїм клієнтам та партнерам.

2.2. Оцінка фінансового стану Страховика

Головна ціль фінансової роботи страхової компанії полягає у побудові середовища, в якому безперервно зможуть формуватися нові фінансові ресурси. Адже якраз ефективне використання ресурсів страховика визначає рівень стабільності його діяльності [41, с. 5].

Фінансовий стан страхової компанії знаходить своє відображення у комплексі показників, які вимірюють ступінь задоволення потреби страховика у фінансових ресурсах. Такі ресурси є ключовою необхідністю страхової компанії для здійснення стабільної страхової діяльності, а також висвітлюють її забезпеченість або незабезпеченість грошовими коштами, які є обов'язковими задля її повноцінного функціонування.

Фінансові показники, що надають характеристику фінансового стану страхової компанії, становлять собою певний об'єм інформації, яку можуть використовувати внутрішні та зовнішні зацікавлені особи.

До основних показників фінансового стану компанії належать:

- фінансова стійкість;
- ліквідність;
- платоспроможність [36, с. 319].

Під фінансовою стійкістю страхової компанії розуміють такий її стан, за якого вона може вільно виконувати усі свої страхові зобов'язання перед клієнтами, незважаючи на негативні внутрішні та зовнішні фактори середовища, у якому вона функціонує, і застосовувати заходи для відновлення або покращення фінансових показників до бажаних рівнів [53, с. 590].

Таким чином, основою для вибору показників оцінки фінансової стійкості страховика є ті, що стосуються урегулювання його фінансових зобов'язань. Найголовнішою серед таких показників є ліквідність балансу, яка характеризує здатність страхової компанії своєчасно та з мінімальними затратами трансформувати активи у гроші для виконання зобов'язань [58, с. 25]. Однак насамперед ліквідність є фундаментальною умовою платоспроможності, друга, зі свого боку, виступає найбільш вагомим показником стійкості страхової компанії.

Для здійснення оцінки ліквідності балансу необхідно згрупувати активи за ступенем зменшення їх ліквідності та порівняти їх із зобов'язаннями, згрупованими за терміном зростання їх погашення (див. додаток Л, М). Баланс страхової компанії вважається абсолютно ліквідним, якщо здійснюються такі співвідношення: $A1 > П1$, $A2 > П2$, $A3 > П3$, $A4 < П4$.

Розрахункові показники активів та пасивів за даними балансу ТДВ «Експрес Страхування» наведені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Розрахункові показники активів та пасивів за даними балансу ТДВ «Експрес страхування» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Актив/ Пасив	Розрахункові показники за даними балансу ТВД «Експрес страхування» станом на:		
	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022
1	2	3	4
A1 Величина високоліквідних активів	380606	506238	567892
A2 Величина середньоліквідних активів	2055	4515	1569
A3 Величина низьколіквідних активів	356	266	204
A4 Величина важколіквідних активів	38796	49929	51175
П1 Величина найбільш термінових зобов'язань	7514	11729	10959
П2 Величина короткострокових зобов'язань та забезпечень	7061	49	488
П3 Величина довгострокових зобов'язань та забезпечень	239945	377665	323647

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4
П4 Величина постійних пасивів	156770	141843	250320

Джерело: складено автором на основі розрахунків [57]

Порівнюючи підсумки груп активів і пасивів, можна навести такі реальні співвідношення між ними: $A1 > П1$, $A2 < П2$, $A3 < П3$, $A4 < П4$.

Отже, як свідчить аналіз даних табл. 2.4, баланс досліджуваної страхової компанії за звітний період не є абсолютно ліквідним, оскільки не виконуються друге та третє співвідношення. Однак, зважаючи на те, що вартість швидколіквідних активів перевищує величину термінових боргів, у найближчому майбутньому Товариству не загрожує неплатоспроможність.

Сума найбільш ліквідних активів на кінець 2022 року складає 567892 тис. грн, тому можна зробити висновок, що Товариство зможе погасити заборгованість на дату складання балансу. Також беручи до уваги той факт, що протягом всього аналізованого періоду величина постійних пасивів переважала суму низьколіквідних активів, такий результат вказує на наявність у Страховика власного оборотного капіталу, який є ознакою фінансової стійкості та ліквідності компанії.

Як було зазначено у підрозділі 1.2, основні вимоги щодо забезпечення платоспроможності страховика регламентовані статтею 30 Закону України «Про страхування» [52], відповідно до якої страхова компанія повинна мати в наявності сплачений статутний та гарантійний фонди, створити достатні страхові резерви та забезпечити перевищення свого фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

Статутний капітал страхової компанії є умовою забезпечення її фінансової стійкості, а його величина є найбільш вагомою в об'ємі всього власного капіталу. Статті власного капіталу СК «Експрес Страхування» зображені у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Власний капітал СК «Експрес Страхування» за період 2020-2022 рр.,
тис. грн.**

Найменування показника	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022
Статутний капітал	44 500	44 500	44 500
Додатковий капітал	16 631	17 282	18 365
Резервний капітал	11 682	11 682	11 682
Нерозподілений прибуток	83 957	68 379	175 773
Всього власного капіталу	156 770	141 843	250 32

Джерело: складено автором за даними [57]

Завдяки тому факту, що ТВД «Експрес Страхування» належить до страховиків, які здійснюють ризикові види страхування, це зобов'язує його виконувати вимоги до мінімального розміру статутного капіталу, величина якого повинна бути еквівалентною сумі в 1 млн. євро з урахуванням валютного обмінного курсу валюти України. Протягом аналізованого періоду Компанія дотримувалась затвердженого нормативу, адже курс євро не перевищував 41,15 грн. за 1 грошову одиницю [39].

Разом із наявністю статутного капіталу, необхідного для здійснення страхової діяльності, від страховика також вимагається певний обсяг власних коштів, які будуть вільними від зобов'язань. Такі кошти знаходять своє відображення у гарантійному фонді, що складається із додаткового та резервного капіталу, а також суми нерозподіленого прибутку.

Проаналізуємо динаміку гарантійного фонду ТВД «Експрес Страхування» за 2020-2022 рр., що продемонстрована на рис. 2.2.

Відповідно до даних фінансової звітності, на кінець 2020 року зазначений гарантійний фонд СК «Експрес Страхування» становив 28,3 млн грн, а через два роки його значення зросло на 1,7 млн грн і дорівнювало 30,0 млн грн. Подібна позитивна тенденція до збільшення говорить про ефективну фінансово-

господарську діяльність Страховика та його платоспроможність.

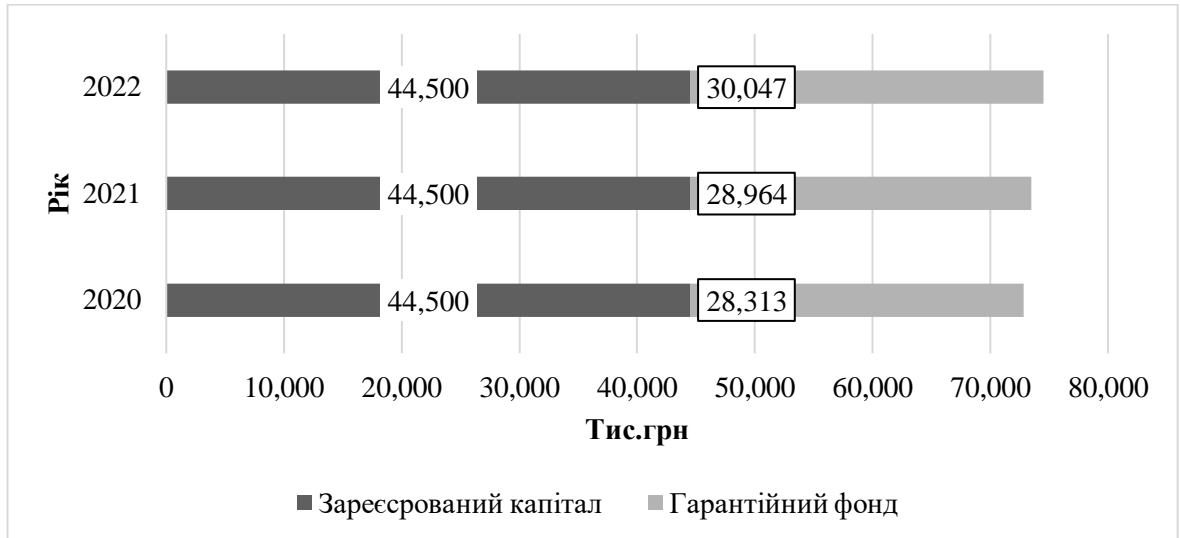

Рис. 2.2. Динаміка зареєстрованого капіталу та гарантійного фонду ТВД «Експрес страхування» за 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних [57]

Зі свого боку, платоспроможність страхової компанії свідчить про її здатність до кінця та повністю виконувати свої зобов'язання, які зазначені у страховому договорі, перед страхувальниками у будь-який зазначений момент часу. Заявлена платоспроможність страховика повинна підтверджувати той факт, що вартість його активів або дорівнює вартості його зобов'язань, або перевищує її.

Головною умовою платоспроможності страховика, як це зазначено у чинному законодавстві, є такий його стан, що характеризується вищим рівнем фактичного запасу платоспроможності (ФЗП) у порівнянні з величиною його нормативного запасу (НЗП). Алгоритм розрахунку фактичного і нормативного запасу платоспроможності страховика, який надає страхові послуги, що не пов'язані зі страхування життя, викладено у додатку Н.

Розрахунок запасу платоспроможності ТДВ «Експрес Страхування» за 2020-2022 роки наведено у табл. 2.6.

За період з 31.12.2020 по 31.12.2022 НЗП1 ТДВ «Експрес Страхування» зріс в 2,5 рази до 160 млн грн. ФЗП Страховика за цей же період збільшився на

3943,35 тис. грн до 81,3 млн грн. Відповідний рух показників призвів до збільшення маржі платоспроможності. Подібна тенденція є сприятливою для подальшої фінансової діяльності Товариства.

Таблиця 2.6

Динаміка показників платоспроможності ТДВ «Експрес Страхування» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	Абсолютне відхилення (+,-)	
				2021 - 2020	2022 - 2021
Активи	423 356	562 643	622 778	139 287	60 135
Нематеріальні активи	316	701	662	385	-39
Валові зобов'язання	266586	420800	372458	154214	-48342
Страхові премії, валова сума	439 925	709 564	461 670	-439925	-247 894
Страхові платежі, сплачені перестраховикам	483	403	158	-483	-245
Страхові виплати	154 181	252 610	233 157	98 429	-19 453
Страхові виплати компенсовані перестраховикам	-	-	-	-	-
Нормативний запас платоспроможності 1	79143,03	127685,25	83086,38	48542,22	-44598,9
Нормативний запас платоспроможності 2	40087,06	65678,6	60620,82	25591,54	-5057,78
Фактичний запас платоспроможності (ФЗП)	156 454	141 142	249 658	-15312	108 516
Величина перевищення	77 311	13 457	166 572	-	-
ФЗП/НЗП	1,98	1,11	3,00	-	-

Джерело: побудовано автором на основі даних [57]

Проаналізувавши дані табл. 2.6, ми дійшли висновку, що у досліджуваного Товариства за період 2020-2022 рр. спостерігається перевищення фактичного запасу платоспроможності над її нормативним запасом, що є підтвердженням високої платоспроможності СК «Експрес Страхування». Це відбувалось завдяки

сталому високому значенню активів, вартість яких щорічно переважала над сумою нематеріальних активів і зобов'язань.

Аналізуючи дані рис. 2.3, можемо наочно переконатися, як в позитивному напрямку змінювалась динаміка фактичного й нормативного запасу платоспроможності страхової компанії.

У свою чергу, можемо спостерігати, як за аналізований період зросла маржа платоспроможності, яка станом на 31.12.2022 складала 166,57 млн грн, що вдвічі більше, ніж станом на кінець 2020 року. Тобто різниця між фактичним та нормативним запасами платоспроможності мала нестійку тенденцію до збільшення протягом досліджуваного періоду, якщо звернути увагу на її негативну динаміку у 2021 році. Проте зазначений факт зростання показника є досить позитивним знаком у діяльності Страховика.

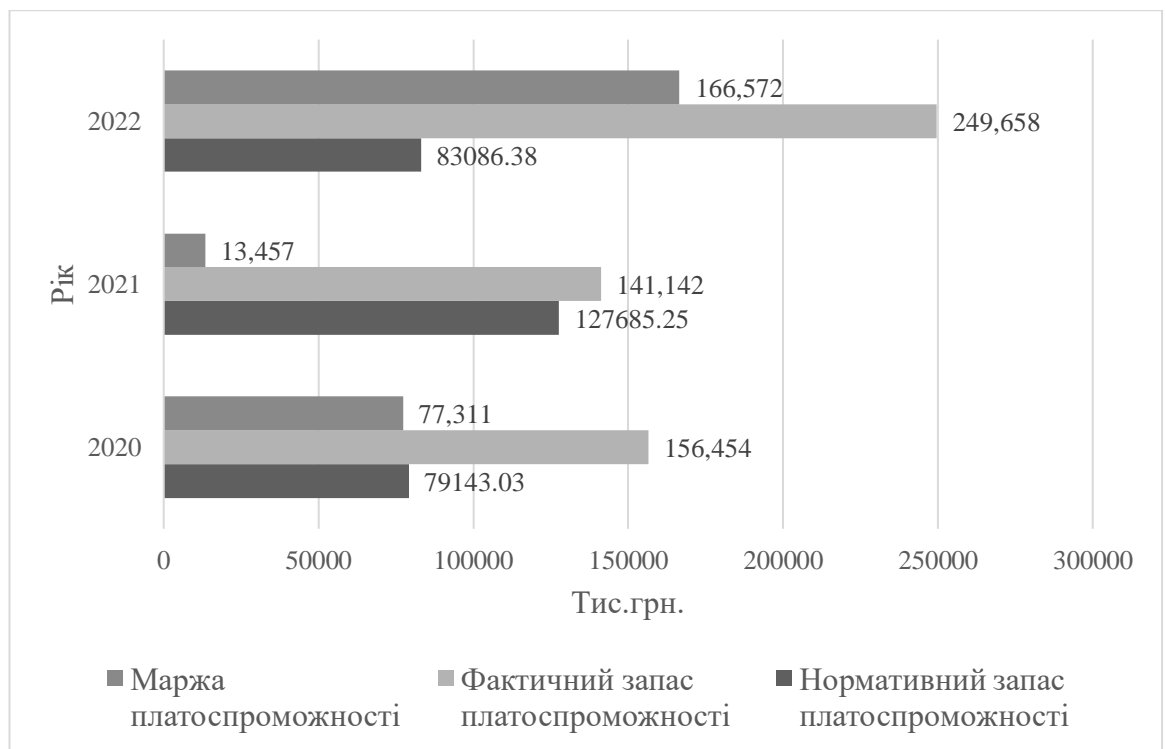

Рис. 2.3. Динаміка запасів платоспроможності та їх маржі ТВД «Експрес Страхування» за 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних [57]

Таким чином, зважаючи на усі здійснені обрахунки, ми можемо зробити загальний висновок про фінансовий стан СК «Експрес Страхування». У процесі

аналізу ліквідності ми визначили, що Компанія у найближчій перспективі залишиться платоспроможною завдяки перевищенню вартості швидколіквідних активів над сумою відносно термінових боргів. Також ми переконались у наявності в Страховика власного оборотного капіталу, який є ознакою фінансової стійкості та ліквідності компанії. Варто також зазначити те, що протягом усього аналізованого періоду прослідковувався приріст як нормативного запасу платоспроможності, так і її фактичного запасу, а також перевищення ФЗП над НЗП, що є підтвердженням високої платоспроможності СК «Експрес страхування».

Отже, усі вищенаведені фактори є підставою вважати ТДВ «Експрес Страхування» платоспроможною та фінансово стійкою компанією, яка виконує усі вимоги законодавства та здатна відповідати за своїми зобов'язаннями перед клієнтами.

2.3. Оцінка управління інвестиційною діяльністю ТДВ «Експрес Страхування»

У попередньому розділі ми встановили, що одним із ключових завдань управління інвестиційною діяльністю страхової компанії є оцінка її інвестиційного потенціалу, який, зі свого боку, визначає наявність у страховика ресурсів для здійснення інвестування.

Основним ресурсом, що характеризує інвестиційні можливості страхової компанії, є акумульовані грошові кошти зі страхових премій. Додатково важливим показником є кількість укладених договорів страхування, бо чим вище їх число, тим більшим стає обсяг страхових резервів. Доцільно також брати до відома такий показник, як обсяг валових страхових виплат, через його вплив на платоспроможність компанії.

Динаміка усіх вищеперерахованих показників ТДВ «Експрес Страхування» за 2020-2022 рр. відображена на рис. 2.4.

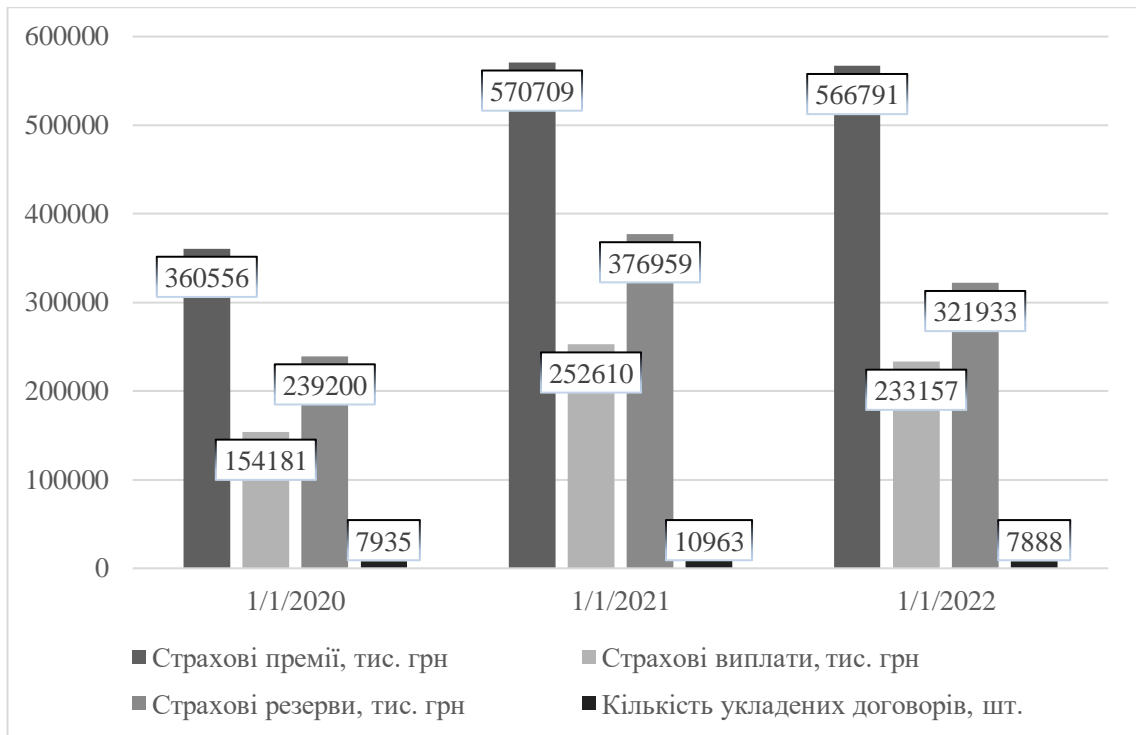

Рис. 2.4. Динаміка основних фінансових показників ТДВ «Експрес Страхування» за 2020-2022 рр.

Джерело: систематизовано автором на основі [57]

Відповідно до рис. 2.4. протягом аналізованого періоду ми можемо спостерігати значне зростання кожного із показників, яке припало на кінець 2021 року. Зокрема, обсяги валових премій та страхових резервів, акумульованих Страховиком за 2021 рік, виросли порівняно з 2020 роком у 1,6 рази. Також прослідковувалося збільшення рівня страхових виплат ТДВ «Експрес Страхування», що за підсумками 2021 року в порівнянні з 2020 роком зросло у 1,6 рази. Проте кількість укладених договорів страхування станом на 31.12.2023 складала 7888, що на 3075 менше, ніж станом на кінець 2021 року. Зменшення чисельності договорів призвело до зниження решти показників. Однак незважаючи на таку негативну динаміку на кінець досліджуваного періоду Товариство мало задовільний об'єм страхових резервів.

Окрім основних видів діяльності, таких як страхування клієнтів та врегулювання страхових випадків, ТДВ «Експрес Страхування» також здійснює

інвестиційні операції. Такі операції передбачають розміщення активів у вигляді грошових коштів у надійних фінансових установах.

За об'єктом вкладень інвестиції поділяються на реальні – вкладення коштів у реальні активи (земля, обладнання, інноваційні інвестиції), та фінансові – вкладення коштів у різні фінансові активи (депозити, цінні папери) [16, с. 98]. ТДВ «Експрес Страхування» надає перевагу саме фінансовим інвестиціям, що обумовлено швидшим отриманням інвестиційного прибутку у порівнянні із вкладенням коштів у реальні об'єкти.

У зв'язку з тим, що мінливість кон'юнктури фінансових ринків є більш високою, ніж мінливість товарних ринків, особливість управління інвестиційною діяльністю ТДВ «Експрес Страхування» відзначається своїм оперативним характером. Зокрема, під час процесу прийняття рішень щодо фінансових інвестицій Страховик може використовувати більш прості та менш тривалі процедури управління. Також, оскільки Товариство займається фінансовими інвестиціями, а не реальними, це дозволяє йому не витратити значні суми на підготовку інвестиційних проектів.

З метою зниження ризику Товариство зазвичай вкладає грошові кошти у різноманітні фінансові інструменти, комплекс яких формує диверсифікований інвестиційний портфель. За періодом інвестування СК «Експрес страхування» розрізняє короткострокові та довгострокові фінансові інвестиції, тобто ті, що передбачають інвестування коштів на період до одного року, та ті, що передбачають інвестування на період більше одного року, відповідно. Перед ухваленням рішення щодо доцільності здійснення певної фінансової інвестиції Компанія визначає її ефективність та вигоду для свого фінансового росту.

Відповідно до звітності ТДВ «Експрес Страхування» здійснення його фінансових інвестицій можна відокремити у наступні групи:

1. Розміщення тимчасово вільних грошових коштів на короткостроковий депозит у банківських установах. Головна мета цієї форми фінансового інвестування полягає у ефективному використанні грошових коштів, які на короткий термін звільнені від зобов'язань. Під кінець терміну інвестування цих

коштів компанії належить отримати додатковий дохід. Тому, саме депозитний вклад у комерційних банках становить собою основний вид такого інвестування, оскільки він дає змогу страховим компаніям отримати дохід у вигляді процентів. Здебільшого, розміщення вільних грошових коштів на депозит виконується на короткостроковий термін, тобто на термін до 12 місяців.

Зміна загального обсягу вкладів грошових коштів Товариства в банках протягом 2020-2022 рр. з метою отримання інвестиційного доходу наведена у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Розміщення вільних грошових коштів на короткострокові депозити за 2020-2022 рр., тис. грн

Рік	2020	2021	2022
Вклади в банках (депозити), у тому числі:	243 305,0	296 060,1	372 710,8
в іноземній валюті	-	-	205 150,8

Джерело: побудовано автором на основі даних [57]

Компанія відкрила депозити в таких банках, як Глобус, Кредобанк, Ощадбанк, ПУМБ, ТАСКОМБАНК, Укргазбанк тощо. Перші два роки аналізованого періоду ТДВ «Експрес Страхування» обмежувалася вкладами в банках у національній валюті, проте у 2022 році Товариство відкрило депозити в іноземній валюті, гривневий еквівалент якого в сумі складав 205 млн грн. Для валютних вкладів є характерним нижчий рівень процентів порівняно з гривневими, однак коштам у валюті властива більша захищеність у випадку коливань курсу та інфляційних процесів. За такими вкладками не можна одержати суттєвий процентний дохід, однак винятком є ситуація, пов'язана з девальвацією національної валюти, яка може виникнути, за прогнозами аналітиків та представників бізнесу в наступному 2024 році [9].

2. Вкладення вільних грошових коштів у дохідні види фондових інструментів (акції, боргові зобов'язання, частки у капіталі інших підприємств).

Сутність цієї форми фінансових інвестицій полягає у отриманні доходу від внесення вільних грошових коштів в цінні папери, яким характерне вільне обертання на фондовому ринку.

Водночас необхідно мати на увазі обмеження, вказані у чинному законодавстві України. Так, наприклад, Законом України «Про страхування» (стаття 2) обмежена загальна величина коштів, що можуть бути внесеними страховиком до статутних капіталів, які належать іншим страховикам (не більше 30 % величини власного статутного капіталу); обмеження стосується і окремих страховиків, а саме – величини внесених коштів до статутного капіталу (не більше 10 %).

Разом з тим, ці вимоги не стосуються тих страховиків, які займаються страхуванням, що не пов'язане зі страхуванням життя; мова йде саме про випадки, коли вносяться кошти до статутного капіталу страхової компанії, що працює у секторі страхування життя. Під дію цих вимог не підпадають ті страхові компанії, що діють в сегменті *non-life* та здійснюють внески до статутного капіталу страхових компаній, що належать до категорії *life* [52].

Зміна валової суми фінансових активів Товариства протягом 2020-2022 рр. наведена у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Фінансові інвестиції Товариства за 2020-2022 рр., тис. грн

Балансова вартість	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з віднесенням змін на прибуток або збиток утримувані для продажу	50 025,0	191 587,2	25,0

Джерело: побудовано автором на основі даних [57]

Станом на 31.12.2020 ТДВ «Експрес Страхування» володіло довгостроковими фінансовими інвестиціями на загальну суму 50 025,0 тис. грн:

– частка в статутному капіталі ТОВ «АЗІЯ МОТОРС» – 50 000 тис. грн.;

– частка в статутному капіталі ТОВ «АВТОЦЕНТР МИКОЛАЇВ» – 25 тис. грн.

Станом на 31.12.2021 ТДВ «Експрес Страхування» володіло поточними фінансовими інвестиціями на загальну суму 191 587,2 тис. грн:

– частка в статутному капіталі ТОВ «АВТОЦЕНТР МИКОЛАЇВ» – 25 тис. грн.;

– Міністерство фінансів України (ОДВП) – 191 562,2 тис. грн.

Станом на 31.12.2022 ТДВ «Експрес Страхування» володіло поточними фінансовими інвестиціями на загальну суму 25 тис. грн:

– частка в статутному капіталі ТОВ «АВТОЦЕНТР МИКОЛАЇВ» – 25 тис. грн.

З метою наочної оцінки зміни динаміки обох форм фінансових інвестицій – депозитів та фінансових активів, здійснюваних ТДВ «Експрес Страхування» протягом 2020-2022 рр., звернемося до рис. 2.5.

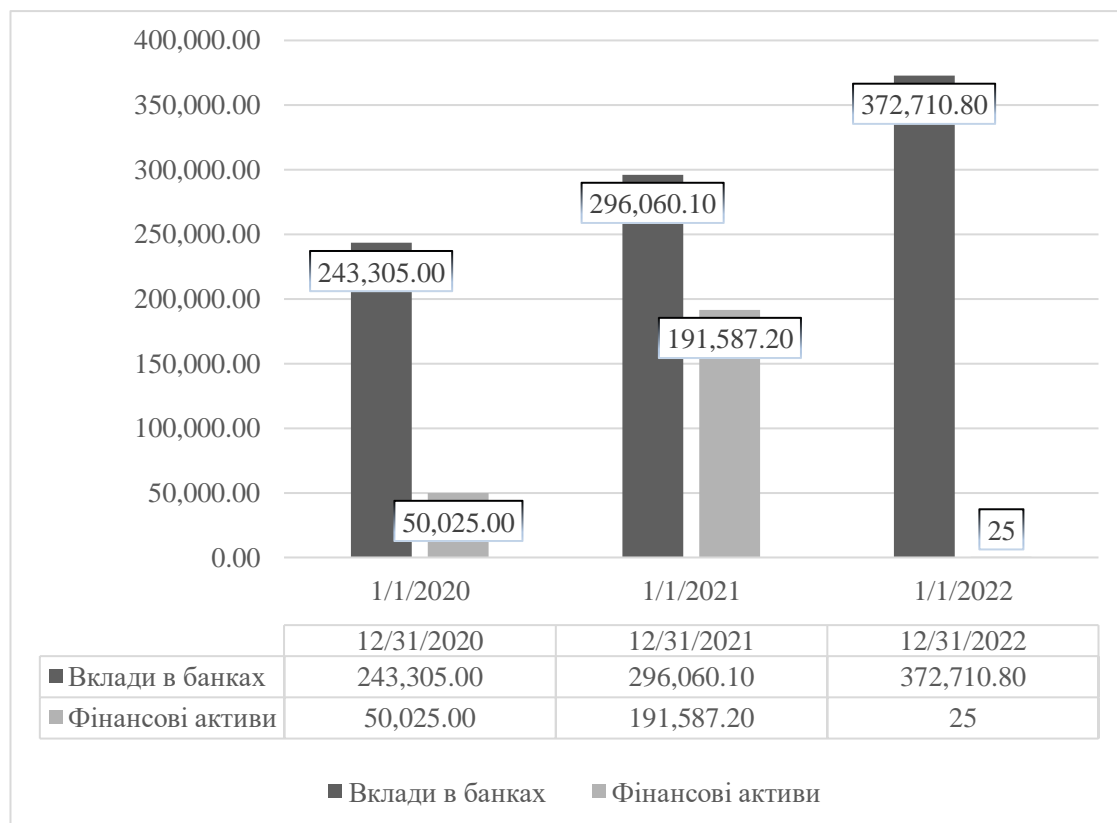

Рис. 2.5. Динаміка депозитів та фінансових активів ТДВ «Експрес Страхування» за 2020-2022 рр., тис. грн

Джерело: побудовано автором на основі даних [57]

Аналізуючи дані рис. 2.5, ми можемо спостерігати щорічне збільшення обсягу депозитів, що за підсумками 2022 року в порівнянні з 2020 роком зросли у 1,5 рази або на 129 млн грн.

Валова сума фінансових активів також демонструвала тенденцію до збільшення, значний приріст якої припав на кінець 2021 р. Протягом зазначеного року Компанія володіла поточними фінансовими інвестиціями на суму 191 562,2 тис. грн, майже повну частку яких складала ОВДП – облігації, які гарантуються державою, та мають суттєву перевагу над депозитами, а саме – доходи з них не обкладаються податками. Проте на закінчення досліджуваного періоду спостерігалось значуще зниження загальної суми фінансових інвестицій, яке опустилося від числа у 191,6 млн грн до 25 тис. грн, що, зі свого боку, становило собою частку в статутному капіталі окремої самостійної компанії.

Розглянемо також, як змінювався рух коштів Товариства у результаті інвестиційної діяльності за 2020-2022 роки (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Рух коштів СК «Експрес Страхування» у результаті інвестиційної діяльності за 2020-2022 рр., тис. грн

Дата	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	Зміна (+,-) 2022 р. до 2020р.	
				Абсолютна, тис. грн.	Відносна, %
Надходження від реалізації фінансових інвестицій	-	-	294 732	294 732	100
Надходження від отриманих відсотків	19 653	20 429	27 310	7 657	39
Інші надходження	-	-	23 271	23 271	100
Витрачання на придбання фінансових інвестицій	-	-	-95 667	-95 667	-100
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	19 653	20 429	249 646	229 993	1170

Джерело: побудовано автором на основі даних [57]

Як впливає з результатів аналізу, проведеного у табл. 2.12, найбільший приріст надходжень від інвестиційної діяльності до відмітки у 345,3 млн грн припав на завершальний рік досліджуваного періоду. Великою мірою це відбулося шляхом реалізації фінансових інвестицій на суму 294,7 млн грн. у 2022 році, що становить 85,35% від всіх надходжень від інвестиційної діяльності звітного року. Причини продажу цих фінансових інструментів нема можливості з'ясувати. Грошові надходження від отриманих відсотків за аналізований період зросли на 7 657 тис. грн., або майже у 1,4 рази у порівнянні з аналогічним показником 2020 року. Додатково на відміну від 2020-2021 рр. у 2022 році мало місце значне витрачання грошових коштів на придбання фінансових інвестицій у сумі 95,7 млн грн. Результатом руху грошових коштів від інвестиційної діяльності станом на 31.12.2022 є чисте надходження грошових коштів обсягом 249,6 млн грн, що на 230 млн грн більше, ніж за 2020 рік.

Результати оцінки управління інвестиційною діяльністю ТДВ «Експрес Страхування» є доволі позитивними. Вони допомогли нам дійти таких висновків:

– незважаючи на суттєве зменшення підписаних договорів страхування у 2022 р. Товариство змогло зберегти та накопичити задовільний об'єм страхових резервів, а значить – забезпечити себе основним джерелом здійснення інвестицій;

– Страховик активно займався реалізацією інвестиційних операцій, основні форми яких становили розміщення тимчасово вільних грошових коштів на депозитні вклади у комерційних банках та у дохідні види фондових інструментів (облігації, частки у капіталі інших підприємств);

– відповідно до показників фінансової звітності Компанії простежувалося щорічне зростання чистого руху коштів від інвестиційної діяльності. Великою мірою це відбулося шляхом реалізації фінансових інвестицій у кінці досліджуваного періоду.

Однак, беручи до уваги те, що станом на 31.12.2022 СК «Експрес Страхування» скоротила свої вкладення вільних грошових коштів у дохідні види фондових інструментів до значення у 25 тис. грн, які, для порівняння, у 2021 році

становили 191,6 млн грн, а також реалізувала фінансові інвестиції на суму 294,7 млн грн, Товариству варто переглянути та розробити нову інвестиційну стратегію з метою отримання додаткового доходу.

Висновки до розділу 2

1. Починаючи з 2008 року, товариство з додатковою відповідальністю «Експрес Страхування» відповідально виконує свої функції перед клієнтами, надаючи їм якісний та швидкий страховий сервіс, повністю відповідає вимогам законодавства та володіє прозорою структурою власності, яка є однією із важливих запорук надійності страховика. Також ТДВ «Експрес Страхування» являється єдиною страховою компанією в Україні, яка надає винятковий сервіс страхування транспортних засобів, які відносяться до категорії наземних, у кожному куточку України. Пріоритетність Товариства по ряду критеріїв дозволяє йому знаходитися в числі страхових компаній з найбільшим рівнем капіталізації та забезпечує лідерство в найбільш популярних профільних рейтингах.

2. У процесі аналізу ліквідності ми визначили, що Компанія у найближчій перспективі залишиться платоспроможною завдяки перевищенню вартості швидколіквідних активів над сумою відносно термінових боргів. До того ж ми переконались у наявності в Страховика власного оборотного капіталу, який є ознакою фінансової стійкості та ліквідності компанії. Додатково варто зазначити те, що протягом усього аналізованого періоду прослідковувався приріст як нормативного запасу платоспроможності, так і її фактичного запасу, а також перевищення ФЗП над НЗП, що є підтвердженням високої платоспроможності ТДВ «Експрес страхування». Усі вищенаведені фактори є підставою вважати ТДВ «Експрес Страхування» платоспроможною та фінансово стійкою компанією, яка дотримується усіх законодавчо встановлених нормативів та здатна відповідати за своїми зобов'язаннями перед клієнтами.

3. Оцінюючи інвестиційний потенціал СК «Експрес Страхування», ми визначили, що незважаючи на суттєве зменшення підписаних договорів страхування у 2022 р. Товариство змогло зберегти та накопичити задовільний об'єм страхових резервів, а значить – забезпечити себе основним джерелом здійснення інвестицій. Також Товариство активно займалося реалізацією інвестиційних операцій, які передбачають розміщення активів у вигляді грошових коштів у надійних фінансових установах. Основними фінансовими інвестиціями, які здійснювало ТДВ «Експрес Страхування», були депозитні вклади у банківських установах та дохідні види фондових інструментів, до яких належать акції, облігації та частки у капіталі інших підприємств. Відповідно до показників фінансової звітності Компанії простежувалося щорічне зростання чистого руху коштів від інвестиційної діяльності. Великою мірою це відбулося шляхом реалізації фінансових інвестицій у кінці досліджуваного періоду.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

3.1. Удосконалення управління інвестиційною діяльністю страхових компаній з урахуванням зарубіжного досвіду

Зарубіжний досвід у сфері управління національними страховими компаніями та їх ролі на фондових ринках засвідчує важливість страховиків як інституційних інвесторів. Це пов'язано з їхньою економічною природою страхування, завдяки якій забезпечується надходження вагомих інвестиційних ресурсів до реального сектору економіки.

Оскільки страхові компанії розвинених зарубіжних країн володіють цінним досвідом у здійсненні не тільки страхових, а й інвестиційних операцій, варто детальніше ознайомитися з особливостями управління їх інвестиційною діяльністю з метою її імплементації в Україні.

Завдяки інвестуванню накопичених фінансових ресурсів страховик має можливість отримати значний прибуток у формі доходу від інвестицій та, у такий спосіб, наростити власний капітал. В результаті ця практика підтверджує статус страхових компаній у ролі потужних інституційних інвесторів як на фінансовому ринку, так і в економічній системі країни загалом.

У розвинених країнах, як-от: Сполучених Штатах Америки (США), Німеччині, Великобританії, сукупний обсяг інвестиційного потенціалу страховиків можна прирівняти до інвестиційного потенціалу банківських установ. Високий рівень розвитку страхового ринку, що є наслідком успішної реалізації страхових продуктів, дозволяє страховикам акумулювати значні фінансові ресурси. Така ситуація обумовлена поширеною практикою на Заході, де населення звикло страхувати понад 90 % всіх ризиків [40, с. 6].

Відзначимо, що виконуючи функції інвестора, страхова компанія не тільки отримує додаткове джерело доходів, але й піддається додатковим ризикам. Беручи до уваги той факт, що акумульовані кошти страхових резервів не є власністю страхової компанії та призначені для виконання покладених на неї обов'язків у формі виплат страхових сум, то важливого значення набуває державне регулювання розміщення зазначених резервів [66, с. 64].

У зарубіжних країнах з ринковою економікою страхові компанії повинні виконувати правила та норми розміщення тимчасово вільних коштів, які є об'єктом нагляду та контролю з боку держави. Заразом державою встановлюються напрями інвестування, мінімально та максимально можливі квоти (обмеження), а також перелік можливих активів, що приймаються для покриття страхових резервів. Дозволені напрями розміщення коштів страхових компаній встановлені окремо як для компаній зі страхування життя, так і для страховиків, що здійснюють ризикові види страхування. Норми інвестування у різних країнах залежать від економічного стану та національних формальностей.

На рис. 3.1 представлені основні завдання, виконання яких передбачено правилами розміщення коштів страхових резервів.

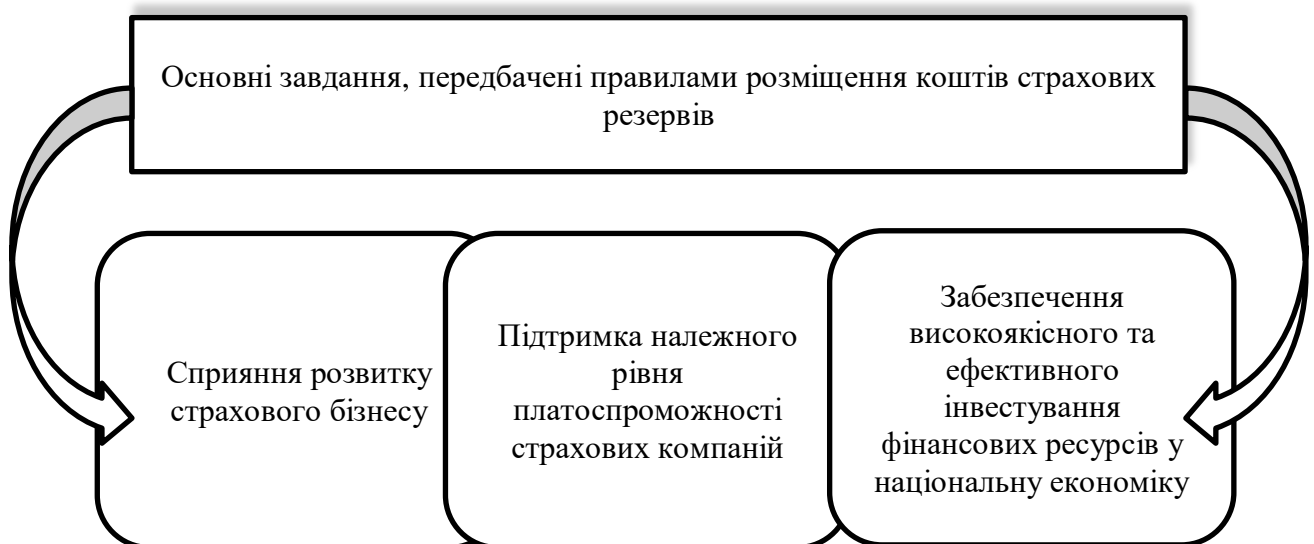

Рис. 3.1. Основні завдання, передбачені правилами розміщення коштів страхових резервів.

Джерело: побудовано автором на основі [3, с. 194]

Між країнами Європейського Союзу (ЄС), Великобританією та США є певні відмінності у здійсненні державного контролю, проте обов'язки щодо регулювання страхового ринку однаково розподілені між органами центральної, місцевої та регіональної влади. Так, у США у кожному штаті індивідуально встановлені самостійні системи, що призначені для регулювання діяльності страхових компаній, однак, на рівні федерації також діє державний нагляд і контроль за функціонуванням страхового ринку.

У кожній країні Європейського Союзу регламентація інвестиційної діяльності страховиків здійснюється згідно з умовами координації директив Ради ЄС. З огляду на цей факт, регулювання інвестиційної діяльності страхових ринків країн ЄС проводиться на двох рівнях – на рівні зазначених директив Ради ЄС та на рівні окремої держави для внутрішнього контролю та захисту національних страховиків.

Регулювання діяльності страхових компаній країн ЄС на інвестиційному ринку здійснюється задля виконання таких функцій:

- слідування принципу рівності;
- управління структурою та складників інвестиційного портфеля;
- регламентація процесу надання повідомлень органам нагляду щодо

зміни у структурі інвестиційного портфеля [40, с. 7].

Ключовими принципами розвинутих зарубіжних країн, які стосуються процесу інвестування, є надійність, відповідність валюти, прибутковість, диверсифікація та локалізація (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Принципи здійснення інвестиційної діяльності страхових компаній ЄС

Принцип	Зміст
1	2
Надійність	– вкладення повинні здійснюватися у стабільні підприємства, без поточних ризиків та із забезпечення контролю протягом усього терміну інвестування
Відповідність валюти	– валюта інвестицій повинна відповідати валюті страхових виплат

Продовження табл.3.1

1	2
Прибутковість	– забезпечення стабільних грошових потоків з врахуванням безпеки, ліквідності та ситуації на ринках
Диверсифікація	– здійснення розподілу ризиків між різними формами інвестування – уникнення надмірної залежності від однієї категорії активів, одного інвестиційного ринку або окремого капіталовкладення
Локалізація	– зобов'язання здійснювати вкладання коштів лише в межах території ЄС або в країну-учасницю угоди ЄС

Джерело: складено автором на основі [40, с. 7; 17, с. 28]

Аналіз структури інвестиційного портфеля страхових компаній Європейського Союзу (рис. 3.2) свідчить про те, що страховики віддають цілковиту перевагу довгостроковим, стійким, менш ризиковим та відносно високоприбутковим цінним паперам, як-от державним облігаціям, що становлять найбільшу частку в 28%. Другими за величиною від загального портфеля є корпоративні облігації – 23%. Наступні 22% належать колективним інвестиційним зобов'язанням, які не властиві ринку України. Колективними інвестиційними схемами (Collective Investment Scheme) особливо широко користуються, зокрема, страхові компанії Німеччини, котрі можуть інвестувати в них майже 30 % своїх активів. Водночас істотною відмінною інвестиційного портфеля страховиків ЄС від українських страхових компаній є вкладання порівняно незначної частки вільних активів та резервів у банківські депозити — всього 4%. Також, на відміну від України, у зарубіжних країнах поступово скорочуються інвестиції у сферу нерухомості, на частку якої припадає лише 2 % від загальної величини.

У порівнянні з Європейським Союзом та Україною страхові компанії США дотримуються дещо іншої інвестиційної стратегії. З тієї причини, що більшу частку страхового ринку Америки займають компанії, які спеціалізуються на страхуванні життя, головною ознакою інвестування в економіку страховиками є його довгостроковість. У США поширена практика, при якій страховики надають інвестиційні кредити промисловим корпораціям терміном на 15-20

років. При цьому страхові компанії часто співпрацюють із банківськими установами: перші п'ять років фінансуванням проєктів займається банк, наступні 10-15 років – страховик. У разі надання особливо великих кредитів страхові компанії створюють між собою чи спільно з комерційними банками тимчасові статутні об'єднання – так звані консорціуми, у такий спосіб зменшуючи потенційні ризики.

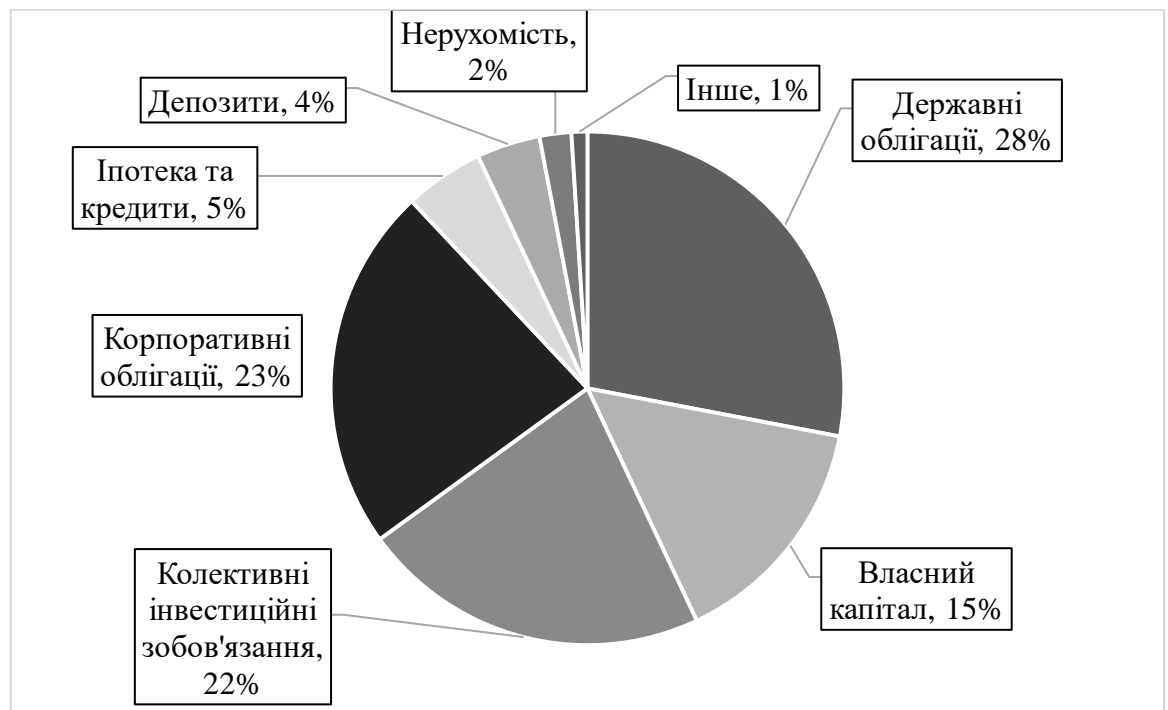

Рис. 3.2. Структура інвестиційного портфеля страхових компаній Європейського Союзу у 2022 році.

Джерело: побудовано автором на основі [1].

Маючи за мету диверсифікувати свій інвестиційний портфель, американські страхові компанії вкладають капітал у такі економічні галузі, як: хімічну, машинобудівну, електронну, нафтову та нафтопереробну. Такий тип інвестування зовсім не властивий для українського ринку страхування. Додатково варто зауважити, що страхові компанії США входять до числа найбільших покупців державних, місцевих, суверенних та корпоративних облігацій, а добре розвинений фондовий ринок дозволяє їм поповнювати свої інвестиційні портфелі різними фінансовими інструментами [40, с. 8].

У такий спосіб ми впевнилися, що у розвинених країнах інвестиційні можливості страхових компаній високо оцінюються на макрорівні – як одне із ключових джерел поновлення та зростання національної економіки держави, та на мікрорівні – як джерело отримання додаткового доходу та засіб забезпечення фінансової стійкості. Виконуючи роль одних із найбільших інституційних інвесторів сучасного світу, закордонні страхові компанії намагаються дотримуватись принципів диверсифікації та надійності, вкладаючи грошові кошти переважно у фінансові інструменти з фіксованим доходом. Підсумовуючи, ми виділили наступні характеристики інвестиційної діяльності страхових компаній розвинених зарубіжних країн: концентрація та централізація капіталу, різноманітність сфери діяльності та інтернаціоналізація (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Характеристики інвестиційної діяльності страхових компаній розвинених зарубіжних країн

Джерело: складено автором на основі [3, с. 197]

Проте наведені характеристики на рис. 3.3 не використовуються повною мірою українськими страховиками. Тому, в рамках перебудови страхового ринку та підвищення рівня ефективності управління інвестиційною діяльністю страхових компаній на території України, потрібно реалізувати такі завдання, які б забезпечили умови для розвитку страхового та фондового ринків, а саме:

- на державному рівні сформувати нові інвестиційні інструменти для розміщення страхових резервів;
- забезпечити розміщення державних цінних паперів з високим рівнем дохідності на внутрішньому ринку;
- перейняти досвід зарубіжних країн щодо використання колективних інвестиційних схем;
- організувати систему співпраці страховиків та компаній з професійного управління активами;
- реформувати та підвищити гнучкість вимог, які стосуються регламентації напрямків інвестування страхових резервів та норм розміщення активів страхових компаній;
- виділити окремі напрямки інвестування як для ризикових страховиків, так для компаній, що здійснюють страхування життя;
- створити професіональне інформаційне та кадрове забезпечення для того, щоб страхові компанії знали, як правильно розробляти інвестиційну стратегію та безпечно й ефективно вкладати свої кошти у фінансові інструменти;
- на рівні держави сформувати прозорі, чіткі та зрозумілі правила, стабільну та надійну законодавчу базу у сфері управління інвестиційною діяльністю страхових компаній щодо відбору партнерів [3, с. 199].

Узагальнивши світовий досвід, ми дійшли висновку, що між інвестиційним потенціалом страхових компаній, рівнем розвитку ринку страхування та економікою загалом існує тісний зв'язок. Спільні економічні ризики й кон'юнктура національного та міжнародного ринків впливають на середовище, в якому страховики можуть реалізувати свою інвестиційну

діяльність, тоді як потужність капіталу страхових компаній напряду діє на стан і темпи зростання економіки.

Позитивні зрушення на інвестиційному ринку України можливі при ефективному використанні страхових резервів страховиків. З порівняння розвинених зарубіжних країн та страхових компаній України виходить, що другі не використовують свій інвестиційний потенціал на повну потужність. Водночас не приділяється належна увага спонуканню здійснення вкладів вагомих фінансових ресурсів, акумульованих страховиками, в інноваційно-інвестиційні проекти, котрі б дали поштовх підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної економіки. У такому разі варто з відповідальністю взятися до пошуку шляхів вирішення проблем економічного, інформаційно-аналітичного, кадрового та функціонального характеру, які гальмують розвиток українського ринку страхування і, відповідно, його інвестиційну діяльність.

3.2. Механізм формування ефективної інвестиційної стратегії страхової компанії

З погляду економічної системи інвестиційна діяльність компанії не може бути сконцентрована лише на задоволенні поточних інвестиційних запитів. Її потрібно розцінювати як спосіб досягнення поставлених далекосяжних цілей для того, щоб отримати бажаний інвестиційний результат. Такий ефект можливий лише у деякій віддаленій перспективі, заради якої компанія повинна почати розроблення чітких стратегічних підходів до планування та організації інвестиційної діяльності, інакше кажучи, розробити інвестиційну стратегію.

Говорячи про інвестиційну стратегію мають на увазі систему, яка складається із цілей інвестиційної діяльності компанії, що розраховані на довгий строк та обумовлені основними завданнями її розвитку, разом із відбором найефективніших шляхів досягнення цих цілей. Тобто вона відображає ключовий план послідовних дій в області інвестиційної діяльності компанії, що встановлює її пріоритетні напрямки та форми, особливості формування

інвестиційних ресурсів та послідовність стадій реалізації інвестиційних цілей у довгостроковому періоді [23, с. 248].

Зауважимо, що передумову формування інвестиційної стратегії страхової компанії становить собою загальна стратегія її економічного розвитку з відповідними цілями, стосовно яких інвестиційна стратегія має підлеглий характер [14, с. 49].

При виборі інвестиційної стратегії страховик повинен відштовхуватись не лише від своїх основних цілей, але й зважати на поставлені перед собою завдання. У тому разі, коли певна страхова компанія зі стійкою позицією на ринку перш за все зацікавлена у стабільному виконанні своїх зобов'язань перед клієнтами, спрямованість її інвестиційної діяльності полягатиме в отриманні поточного інвестиційного доходу за функціонуючими активами, використання яких буде скероване на виконання страхових зобов'язань. В протилежному разі, якщо для іншої страхової компанії на часі такі питання, як реструктуризація чи злиття з іншими страховиками й т. д., інвестиційна діяльність цієї організації та, відповідно, її інвестиційна стратегія буде скеровувана на підвищення вартості компанії шляхом підвищення вартості її активів.

Під час організації інвестиційної діяльності також слід враховувати, що кожна окрема страхова компанія має різну схильність до ризику. В контексті розробки інвестиційної стратегії для інвесторів цю схильність ще називають менталітетом інвестиційної поведінки на фінансовому ринку [33, с. 55].

Відповідно до зазначеного критерію виділяють наступні варіанти інвестиційні стратегії:

- 1) консервативна;
- 2) помірно консервативна:
  - помірна;
  - збалансована;
- 3) агресивна (рис. 3.4).

Така класифікація інвестиційних стратегій страхової компанії розроблена під впливом зовнішніх, внутрішніх і регуляторних факторів разом із комплексом

чинників «ризикованість-прибутковість». Найменш ризикованою серед усіх наведених інвестиційних стратегій є консервативна, яка характеризується стабільною, проте невисокою прибутковістю. Водночас більшість вітчизняних страхових компаній віддають перевагу саме консервативній інвестиційній стратегії.

Наступні інвестиційні стратегії – помірна та збалансована – допускають помірний рівень ризику та передбачають отримання середнього рівня прибутку. Зі свого боку, агресивна інвестиційна стратегія є найбільш ризиковою, оскільки має на меті отримати максимальну прибутковість, незважаючи на високий ризик втрати розміщених інвестиційних ресурсів [41, с. 7].

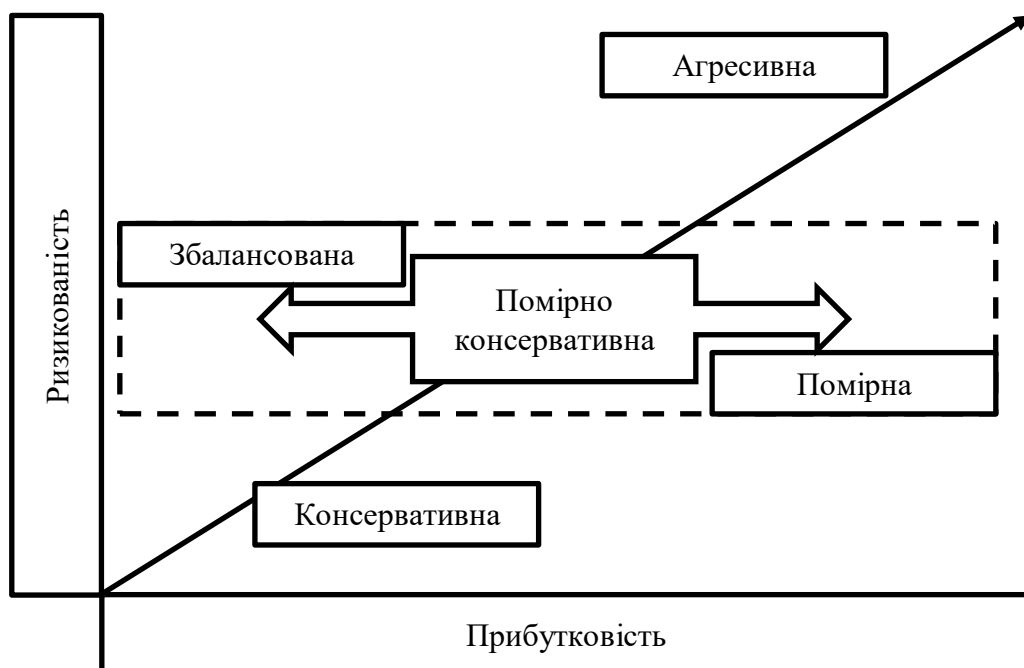

Рис. 3.4. Основні інвестиційні стратегії страхових компаній з урахуванням фактору «ризикованість-прибутковість»

Джерело: побудовано автором на основі [33, с. 64]

В процесі розробки інвестиційної стратегії страховик також визначає відбір інвестиційних інструментів, які будуть входити до його інвестиційного портфеля. Під інвестиційним портфелем розуміють інструмент, за допомогою якого страховик може розподілити економічні ризики між різними активами. Завдяки відмінностям у роботі різних активів забезпечується балансування

інвестиційного портфеля страхової компанії в разі, якщо будь-який один з активів втратить свою ефективність.

Складаючи свій інвестиційний портфель шляхом комбінування інвестиційних активів страховик має більше можливостей досягти вищої інвестиційної якості, яка гарантує вигідний рівень доходу при певному рівні ризику [21, с. 323].

Інвестиційні портфелі формуються згідно з консервативною, помірно консервативною та агресивною інвестиційними стратегіями. Зважаючи на інвестиційні якості різноманітних цінних паперів страховик може скласти потрібний йому варіант свого інвестиційного портфеля (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Характеристика інвестиційних портфелів за консервативною, помірно консервативною та агресивною інвестиційними стратегіями

Критерії / Вид інвестиційного портфеля	Консервативний	Помірно консервативний	Агресивний
1. Ціль інвестування	Зменшення впливу інфляції.	Довгострокове вкладення капіталу та його зростання, отримання інвестиційного доходу.	Максимізація доходу, можливість швидкого вкладення коштів.
2. Тип цінних паперів	Державні та інші цінні папери, банківські депозити, акції та облігації великих стабільних компаній-емітентів.	Облігації з фіксованим доходом та акції надійних великих і середніх емітентів із задовільним фінансовим станом, депозити в банках.	Висока частка високоліквідних цінних паперів невеликих емітентів та венчурних компаній, а також звичайні акції середніх та новостворених підприємств.
3. Рівень ризику	Низький (<5%).	Середній (від 5% до 25%).	Високий (>25%).
4. Інвестиційна характеристика портфеля страховика	Високонадійний; ризику інвестування майже відсутні; низький рівень прибутковості.	Диверсифікований зі збалансованими ризиками; середня прибутковість.	Ризикований; значна прибутковість.

Джерело: складено автором на основі джерел [33, с.126–127]

Страхові компанії обирають між тим чи іншим варіантом інвестиційної стратегії відштовхуючись від факторів, які наведено на рис. 3.5.

Рис. 3.5. Фактори, що формують характер інвестиційної стратегії страхової компанії

Джерело: складено автором на основі [42, с. 44]

Слід зазначити, що консервативна стратегія інвестування може використовуватися страховими компаніями при усіх ймовірних варіантах впливу представлених факторів. Заразом практикування агресивної стратегії має доцільність лише при високому розвитку фінансового ринку держави, стійкій макроекономічній ситуації та відсутності на це обмежень зі сторони законодавства.

З огляду на це в сучасних умовах страховим компаніям краще дотримуватися консервативної інвестиційної стратегії при інвестуванні власних коштів та коштів страхових резервів. Це обумовлено тим, що мета консервативної інвестиційної стратегії полягає у мінімізації можливих ризиків

та забезпеченні надійності та зворотності інвестицій при отриманні планової норми прибутковості.

Механізм формування ефективної інвестиційної стратегії страхової компанії передбачає такі елементи, як:

- етапи розробки інвестиційної стратегії;
- мету інвестиційної стратегії;
- основні цілі інвестиційної стратегії;
- завдання інвестиційної стратегії;
- критерії оцінки ефективності розробленої інвестиційної стратегії.

При розробці алгоритму формування та реалізації інвестиційної стратегії страховика виділяють сім основних етапів:

1. Аналіз інвестиційного потенціалу страхової компанії та інвестиційного середовища.

2. Попередня оцінка можливостей здійснення інвестиційної діяльності страховиком:

а) вибір інструментарію для аналізу інвестиційної діяльності страховика;
б) розгляд проблем, які перешкоджають здійсненню інвестиційної діяльності страховика;

в) оцінка факторів впливу на розвиток інвестиційної діяльності страхової компанії;

3. Визначення ролі страховика на інвестиційному ринку.

4. Формування підвалин задля реалізації інвестиційної діяльності:

а) визначення інвестиційної політики за найважливішими аспектами інвестиційної діяльності страховика;

б) оптимізація структури сформованих інвестиційних ресурсів та їх розподіл.

5. Формування окресленої інвестиційної стратегії:

а) формулювання інвестиційної стратегії та її цілей;

б) взаємоузгодження стратегії із зовнішніми умовами інвестиційного середовища;

в) вибір напрямів та форм інвестування;

г) формування інвестиційного портфеля.

6. Оцінка результатів розроблення та впровадження інвестиційної стратегії страхової компанії.

7. Формулювання загальних висновків та рекомендацій для уникнення негативних наслідків впливу внутрішніх та зовнішніх чинників на здійснення інвестиційної діяльності [34, с. 421].

Мета, цілі та завдання ефективної інвестиційної стратегії страхової компанії представлені на рис. 3.6.

Рис. 3.6. Мета, цілі та завдання ефективної інвестиційної стратегії страхової компанії.

Джерело: складено автором на основі [33, с. 57-58]

До основних критеріїв оцінки ефективності розробленої інвестиційної стратегії можемо віднести:

- узгодженість інвестиційної стратегії з загальною стратегією економічного розвитку компанії;
- гарантія реалізації інвестиційної стратегії з огляду на її ресурсне забезпечення;
- оцінка результативності інвестиційних проєктів, що спирається на визначення економічної ефективності їх реалізації [55, с. 21].

Отже, сутність вищевикладеного зводиться до того, що однією з найважливіших функцій управління інвестиційною діяльністю страхової компанії є формування її інвестиційної стратегії, мета якої полягає в досягненні поставлених інвестиційних цілей і одержанні інвестиційного ефекту. Необхідно підкреслити, що ефективність інвестиційної стратегії та її успішна реалізація забезпечується відповідним механізмом ще на стадії розробки. Зазначений механізм, зі свого боку, передбачає визначення основних напрямів та форм інвестиційної діяльності, створення інвестиційного портфеля та реалізацію поставлених інвестиційних цілей, що забезпечують ефективний розвиток страхової компанії. Тому, страховики повинні періодично проводити аналіз своєї інвестиційної діяльності та в разі потреби вживати заходів щодо коригування та покращення реалізованої інвестиційної стратегії.

3.3. Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні

У першому розділі ми визначили, що інвестиційний клімат країни знаходить своє відображення у сукупності факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на загальний процес реалізації інвестиційних проєктів та на економічний ефект інвестиційної діяльності в цілому.

З метою пошуку шляхів покращення інвестиційного клімату в Україні насамперед необхідно з'ясувати, які саме чинники зовнішнього середовища гальмують розвиток досліджуваної нами сфери, тобто страхової інвестиційної

діяльності. Беручи до уваги той факт, що можливість страхових компаній здійснювати реалізацію інвестиційних процесів великою мірою залежить від загального рівня розвитку ринку страхування, важливо розглянути та оцінити динаміку його основних показників за останні роки (табл. 3.3) та визначити відповідні чинники впливу на них.

Таблиця 3.3

Динаміка основних показників діяльності страхового ринку в 2020–2022 рр., млн грн, %

Показники	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	Приріст 2022-2020	
				Кількість / млн грн	%
Кількість страховиків всього, з них:	210	155	128	-82	-39,05%
- non-life	190	142	116	-74	-38,95%
- life	20	13	12	-8	-40,00%
Валові страхові премії, млн грн	45 184,9	49 708,0	39 616	-5568,9	-12,32%
Валові страхові виплати, млн грн	14 852,7	17 958,3	13 001,4	-1851,3	-12,46%
Рівень валових виплат, відсотки	32,9	36,1	32,8	–	–
Чисті страхові премії, млн грн	40 350,2	45 987,3	38 550,7	-1799,5	-4,46%
Чисті страхові виплати, млн грн	14 451,9	17 671,0	12 810,8	-1641,1	-11,36%
Рівень чистих виплат, відсотки	35,8	38,4	33,2	–	–
Обсяг сформованих страхових резервів, млн грн	34 192,1	36 555,7	41 055,0	6862,9	20,07%
Активи, визначені ст. 31 Закону України "Про страхування", млн грн	46 113,6	47 159,2	54 123,5	8009,9	17,37%
Загальні активи страховиків, млн грн	64 925,2	64 209,2	70 338,1	5412,9	8,34%

Джерело: [56]

Як ілюструє табл. 3.3, протягом останніх років в Україні спостерігається тенденція до зниження числа страховиків на ринку, загальна кількість яких станом на 31.12.2022 становила 128, з яких 12 – зі страхування життя, а 116 – страховки, що здійснювали види страхування інші, ніж страхування життя. Так, на кінець аналізованого періоду число страхових компаній зменшилось майже на 40% або на 153 од. Серед причин такої від'ємної динаміки варто зазначити наступні:

- запровадження нормативів платоспроможності у 2018 році, в результаті чого багато недобросовісних страховиків втратили свої ліцензії;
- пандемія коронавірусної хвороби 2019 та спричинена нею криза, до умов якої змогли адаптуватись не усі страхові компанії;
- визначення регулятором ринку небанківських фінансових послуг Національного банку України 1 липня 2020 року. НБУ, зі свого боку, почав здійснювати ретельний контроль за дотриманням платоспроможності, прозорості, надійності та відповідності ліцензій страхових компаній. З цієї причини одна частина страховиків залишили ринок за власним бажанням, інша ж – через недостатність ресурсів дотримуватись державних вимог або непрозору структуру власності, яким слідувало належне анулювання ліцензій;
- повномасштабна збройна агресія російської федерації на території України [13, с. 150].

Також протягом 2020-2022 рр. спостерігалось зниження майже усіх ключових показників діяльності страхових компаній, які напряду впливають на їхню спроможність реалізувати інвестиційну діяльність. Винятками серед цієї від'ємної динаміки були такі категорії, як загальний об'єм активів та обсяг страхових резервів.

Обсяг загальних активів страхових компаній станом на 31.12.2022 р. склав 70,3 млрд грн, що на 8,34% більше ніж станом на кінець 2020 року. Так само протягом аналізованого періоду на 17,37% зросла величина валових активів страховиків, визначених відповідно до ст. 31 закону України «Про страхування», до значення 54,1 млрд грн. Одночасно прослідковувалася тенденція до

збільшення за обсягом сформованих страхових резервів, який на кінець 2022 року становив 41,0 млрд грн, що на 6, 9 млрд грн більше порівняно з відповідним показником 2020 р.

Однак, незважаючи на зростання обсягу активів та резервів страхових компаній, в інвестиційній сфері вони займають невелику питому вагу. Як бачимо, вітчизняні страховики віддають перевагу саме страховій діяльності та значно менше займаються інвестиційною. Це обумовлено наступним рядом гальмівних факторів:

- економічна, політична та фінансова нестабільність в країні;
- низький рівень економічного розвитку в країні та низький рівень економічного життя населення;
- недосконале нормативно-правове регулювання страхового ринку та невідповідність чинного законодавства рівню європейських стандартів;
- відсутність загально визначених ролі та місця страхування серед українського суспільства, недовіра до страховиків та низький рівень страхової культури громадськості;
- досить низька капіталізація вітчизняних страхових компаній;
- недостатній обсяг інвестиційних ресурсів самих собою страховиків, що значно звужує їхні інвестиційні можливості;
- незадовільне корпоративне управління страхових компаній;
- мало розвинутий фондовий ринок;
- суворе державне регулювання процесу розміщення коштів страхових резервів;
- відсутність довгострокових фінансових інструментів та недостатня кількість ліквідних фінансових інструментів задля реалізації ефективного інвестування коштів;
- наявність високих інвестиційних ризиків і низький рівень їх дохідності;
- недостача відкритої інформації про ймовірні об'єкти інвестування;
- відсутність кваліфікованих фахівців з інвестицій;

- обмеженість наукових досліджень у справі пошуку шляхів підвищення ефективності інвестиційної діяльності страхових компаній;
- недостатнє державне регулювання інвестиційних процесів та відсутність забезпечення державних гарантій під інвестиційні проекти;
- відсутність ефективного податкового законодавства, спроможного заохочувати до здійснення інвестиційної діяльності [27, с. 142; 30, с. 211].

Для того, щоб нівелювати вплив усіх зазначених нами гальмівних факторів на інвестиційний клімат України та активізувати інвестиційну діяльність її страхового ринку, доцільно зайнятися реалізацією низки системних різнопланових заходів. Ми вважаємо за краще зробити основний акцент на поживленні інвестиційного потенціалу страхових компаній у зв'язку з тим, що вільні кошти українських страховиків не повністю перетворюються в інвестиційні ресурси. Враховуючи те, що розв'язання цієї проблеми насамперед знаходиться в правовій площині, варто реформувати законодавство України та погодити з європейськими стандартами.

Тому, в цьому аспекті належним є здійснення таких заходів активізації інвестиційної діяльності, що будуть спрямовані як на інвестиційний ринок, так і на ринок страхування (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Заходи активізації інвестиційної діяльності страхових компаній

Напрямок	Заходи
1	2
Інвестиційний ринок:	<ul style="list-style-type: none"> – перегляд вимог, обмежень та переліку цінних паперів разом з іншими фінансовими інструментами, у які можуть бути інвестовані страхові резерви; – посилення державного регулювання інвестиційних процесів та надання державних гарантій під інвестиційні проекти; – забезпечення формування ліквідних, дохідних фінансових інструментів із помірним ризиком для того, щоб уможливити диверсифіковане та ефективне вкладення коштів страхових компаній;

1	2
Інвестиційний ринок:	<ul style="list-style-type: none"> – використання повною мірою ринкового механізму у процесі здійснення інвестиційної діяльності страховими компаніями; – перерозподіл інвестиційних потоків між галузями за допомогою диверсифікації, обираючи найбільш перспективні, водночас уникаючи депресивні види діяльності; – розроблення нормативної бази для встановлення співпраці вітчизняних страховиків та спеціалізованих компаній з управління активами (КУА) для підвищення прибутковості інвестицій.
Страховий ринок:	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток страхової культури у суспільстві, тобто сприяння підвищенню рівня довіри членів суспільства до страхових компаній. Це, зі свого боку, призведе до зростання попиту на страхові послуги та, відповідно, до збільшення обсягів інвестиційних ресурсів; – реалізація контролю з боку держави за концентрацією капіталу на страховому ринку; – утворення єдиної саморегульованої організації, учасників якої складатимуть усі вітчизняні страхові компанії, задля забезпечення добросовісної конкуренції на ринку; – створення централізованої бази даних, яка міститиме усю інформацію стосовно шахрайств, з доступом для усіх страховиків для гарантії їхньої безпеки та захисту прав споживачів страхових послуг.
Спільні:	<ul style="list-style-type: none"> – усестороння адаптація страхового та фондового ринків України до вимог фінансового регулювання та нагляду розвинених країн світу для становлення та розвитку активної співпраці з європейськими та міжнародними організаціями.

Джерело: систематизовано автором на основі [27, с. 143; 35; 66, с. 63]

У такий спосіб ми визначили, що покращення інвестиційного клімату передбачає не лише вживання заходів щодо активізації безпосередньо ринку інвестування, але й потребує регулювання та покращення умов діяльності страхового ринку.

Одну з основних умов активізації інвестиційної діяльності страховиків становить зростання інвестиційних ресурсів, що, зі свого боку, є результатом розвитку вітчизняного страхового ринку. Отже, пошук шляхів підвищення інвестиційних можливостей страхових компаній повинен здійснюватися разом із

ефективним планом розвитку страхового ринку загалом. На макроекономічному рівні головними завданнями, що допоможуть збільшити як обсяги страхової діяльності, так і інвестиційні можливості страховиків, є:

- розроблення та здійснення дієвої державної політики у галузі страхування;
- погодження чинного законодавства із нормами, вимогами та правилами ЄС;
- вдосконалення системи державного регулювання страхової діяльності компаній;
- забезпечення конкурентного розвитку підприємств [60, с. 8].

У сучасних умовах, коли посилюється потреба в спеціалізованому управлінні різноманітними фінансовими інструментами та поступово підвищуються вимоги до управління ризиками, організації, що зацікавлені у передачі своїх активів в довірче управління, все частіше звертаються за послугами компаній з управління активами. Під довірчим управлінням розуміють процес передачі активів для тимчасового розпорядження іншій особі для того, щоб отримати фінансову вигоду. Тому, у разі, якщо власник активів не володіє належною кваліфікацією або у нього недостатньо часу для розв'язання питання управління фінансами та майном, він може доручити його спеціалізованій компанії.

Переваги довірчого управління для компаній будь-якої спеціалізації, зокрема страховиків, полягають у наступному:

- підвищення ефективності управління активами та резервами;
- зростання прибутковості інвестицій при прийнятному рівні ризику;
- збереження необхідного рівня платоспроможності та фінансової стійкості;
- зосередження уваги на основній професійній діяльності, без зайвого виконання непрофільних для окремої компанії функцій [68].

Використовуючи кошти страхової компанії в її інтересах, КУА за правом може укладати угоди купівлі-продажу цінних паперів, інвестувати кошти в

нерухомість, здійснювати операції з дорогоцінними банківськими металами, розміщувати допустиму частку страхових резервів на депозитних рахунках банків та реалізовувати будь-які інші види інвестування, які передбачаються в договорі. За цих обставин компанія з управління активами зобов'язана неухильно виконувати та дотримуватись положень Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, а також правил розміщення страхових резервів, визначених Законами України та Положенням Нацкомфінпослуг.

Крім того, важливим фактором впливу на покращення інвестиційного клімату в Україні є врегулювання державою питання щодо управління інвестиційним потенціалом усіх компаній, надто страхових, в контексті обрання відповідних фінансових інструментів та партнерів для інвестування, зважаючи на можливі ризики. Так, з боку держави повинні бути забезпечені умови для поживлення інвестиційної діяльності вітчизняних фінансових посередників та вжито заходів недопущення відтоку коштів за межі країни. Якщо норми законодавства у цій галузі будуть більш стабільними, прозорими та чіткими, тим більший захист буде гарантований для усіх сторін.

На закінчення зазначимо, що реалізація усіх вищенаведених рекомендацій сприятиме покращенню інвестиційного клімату України та створить додатне підґрунтя для активізації інвестиційної діяльності страхових компаній під час післякризового відновлення економіки.

Висновки до розділу 3

1. Оцінюючи зарубіжний досвід у сфері управління національними страховими компаніями та їх роль на фондових ринках, ми переконались, що у розвинених країнах інвестиційні можливості страхових компаній високо оцінюються на макrorівні – як одне із ключових джерел поновлення та зростання національної економіки держави, та на мікрорівні – як джерело отримання додаткового доходу та засіб забезпечення фінансової стійкості. Виконуючи роль одних із найбільших інституційних інвесторів сучасного світу, закордонні

страхові компанії намагаються дотримуватись принципів диверсифікації та надійності, вкладаючи грошові кошти переважно у фінансові інструменти з фіксованим доходом. Також ми дійшли висновку, що з порівняння розвинених зарубіжних країн та українських страхових компаній виходить, що другі не використовують свій інвестиційний потенціал на повну потужність. Позитивні зрушення на інвестиційному ринку України можливі при вирішенні проблем економічного, інформаційно-аналітичного, кадрового та функціонального характеру, які гальмують розвиток українського ринку страхування і, відповідно, його інвестиційну діяльність.

2. Однією з найважливіших функцій управління інвестиційною діяльністю страхової компанії є формування її інвестиційної стратегії, мета якої полягає в досягненні поставлених інвестиційних цілей і одержанні інвестиційного ефекту. Ми охарактеризували інвестиційну стратегію як систему, що відображає ключовий план послідовних дій в області інвестиційної діяльності компанії, який встановлює її пріоритетні напрямки та форми, особливості формування інвестиційних ресурсів та послідовність стадій реалізації інвестиційних цілей у довгостроковому періоді. Ефективність інвестиційної стратегії та її успішна реалізація забезпечується відповідним механізмом ще на стадії розробки. Зазначений механізм, зі свого боку, передбачає визначення основних напрямів та форм інвестиційної діяльності, створення інвестиційного портфеля та реалізацію поставлених інвестиційних цілей, що забезпечують ефективний розвиток страхової компанії.

3. Для забезпечення кращого інвестиційного клімату України та активізації інвестиційної діяльності її страхового ринку, доцільно зайнятися реалізацією низки системних різнопланових заходів, що будуть спрямовані як на інвестиційний ринок, так і на ринок страхування. Важливим кроком є реформування законодавства України та його погодження з європейськими стандартами, а також забезпечення співпраці вітчизняних страховиків та спеціалізованих компаній з управління активами для підвищення прибутковості інвестицій. Крім того, з боку держави повинні бути забезпечені умови для

пожвавлення інвестиційної діяльності вітчизняних фінансових посередників та вжито заходів недопущення відтоку коштів за межі країни. Якщо норми законодавства у цій галузі будуть більш стабільними, прозорими та чіткими, тим більший захист буде гарантований для усіх сторін.

ВИСНОВКИ

1. В українському законодавстві відсутнє тлумачення категорії «інвестиційна діяльність страхової компанії». Однак, відштовхуючись від Закону України «Про страхування» та проведеного аналізу праць науковців, що намагались інтерпретувати зміст окресленої категорії, ми охарактеризували інвестиційну діяльність страхової компанії як цілеспрямовано здійснюваний, послідовний процес, що включає формування як власних, так і залучених інвестиційних ресурсів, вільних від зобов'язань, та їх розміщення у спеціально відібрані об'єкти з метою отримання інвестиційного прибутку та забезпечення власного фінансово-економічного розвитку. Провідною функцією інвестиційної діяльності для окремої страхової компанії є оптимізація структури її пасивів у напрямку збільшення частки власного капіталу завдяки приросту нерозподіленого прибутку, що у кінцевому результаті призведе зменшення частки зобов'язань.

2. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні регулюється Законом України «Про інвестиційну діяльність», який націлений на забезпечення правових, економічних та соціальних умов реалізації інвестиційної діяльності суб'єктами господарювання. Важливими є Закон «Про страхування», відповідне Положення Нацкомфінпослуг та інші нормативні акти. Роль держави в регулюванні інвестиційної діяльності страховиків полягає в тому, що саме їй належить функція визначення активів та обсягів інвестування. Ця необхідність обумовлена тим, що страхові резерви, які виступають основним джерелом інвестиційних ресурсів, водночас є зобов'язанням, а не активом страховика, і їх невважене використання може призвести до неможливості покривати збитки перед страхувальниками при настанні страхових випадків.

3. Управління інвестиційною діяльністю характеризується непростим, комплексним та багатоступеневим процесом, який зосереджений на прийнятті управлінських рішень, як на рівні суб'єктів господарювання, наприклад, інвесторів та інших учасників інвестиційної діяльності, так і на рівні регіонів та

держави в цілому. Основні завдання управління інвестиційною діяльністю страхової компанії спрямовуються на: розробку інвестиційної стратегії; оцінку інвестиційного потенціалу компанії та аналіз інвестиційної привабливості об'єкта інвестування; формування інвестиційного портфеля, що відображає сукупність усіх наявних цінних паперів, при врахуванні можливих ризиків та потенційного рівня прибутковості; аналіз ефективності реалізації інвестиційних проєктів; контроль ходу інвестиційної діяльності загалом та кожного проєкту порізно.

4. Починаючи з 2008 року товариство з додатковою відповідальністю «Експрес Страхування» відповідально виконує свої функції перед клієнтами, надаючи їм якісний та швидкий страховий сервіс, повністю відповідає вимогам законодавства та володіє прозорою структурою власності, яка є однією із важливих запорок надійності страховика. Також ТДВ «Експрес Страхування» являється єдиною страховою компанією в Україні, яка надає винятковий сервіс страхування наземних транспортних засобів, у кожному куточку України. Пріоритетність Товариства по ряду критеріїв дозволяє йому знаходитися в числі страхових компаній з найбільшим рівнем капіталізації та забезпечує лідерство в найбільш популярних профільних рейтингах.

5. У процесі аналізу ліквідності ми визначили, що Компанія у найближчій перспективі залишиться платоспроможною завдяки перевищенню вартості швидколіквідних активів над сумою відносно термінових боргів. До того ж ми переконались у наявності в Страховика власного оборотного капіталу, який є ознакою фінансової стійкості та ліквідності компанії. Додатково варто зазначити те, що протягом усього аналізованого періоду прослідковувався приріст як нормативного запасу платоспроможності, так і її фактичного запасу, а також перевищення ФЗП над НЗП, що є підтвердженням високої платоспроможності ТДВ «Експрес Страхування». Усі вищенаведені фактори є підставою вважати ТДВ «Експрес Страхування» платоспроможною та фінансово стійкою компанією, яка дотримується усіх законодавчо встановлених нормативів та здатна відповідати за своїми зобов'язаннями перед клієнтами.

6. Оцінюючи інвестиційний потенціал ТДВ «Експрес страхування», ми визначили, що незважаючи на суттєве зменшення підписаних договорів страхування у 2022 р., Товариство змогло зберегти та накопичити задовільний об'єм страхових резервів, а значить – забезпечити себе основним джерелом здійснення інвестицій. Також Товариство активно займалося реалізацією інвестиційних операцій, які передбачають розміщення активів у вигляді грошових коштів у надійних фінансових установах. Основними фінансовими інвестиціями, які здійснювало ТДВ «Експрес страхування», були депозитні вклади у банківських установах та дохідні види фондів інструментів, до яких належать акції, облігації та частки у капіталі інших підприємств. Відповідно до показників фінансової звітності Компанії простежувалося щорічне зростання чистого руху коштів від інвестиційної діяльності. Великою мірою це відбулося шляхом реалізації фінансових інвестицій у кінці досліджуваного періоду.

7. Оцінюючи зарубіжний досвід у сфері управління національними страховими компаніями та їх роль на фондових ринках, ми переконались, що у розвинених країнах інвестиційні можливості страхових компаній високо оцінюються на макрорівні – як одне із ключових джерел поновлення та зростання національної економіки держави, та на мікрорівні – як джерело отримання додаткового доходу та засіб забезпечення фінансової стійкості. Виконуючи роль одних із найбільших інституційних інвесторів сучасного світу, закордонні страхові компанії намагаються дотримуватись принципів диверсифікації та надійності, вкладаючи грошові кошти переважно у фінансові інструменти з фіксованим доходом. Також ми дійшли висновку, що з порівняння розвинених зарубіжних країн та українських страхових компаній виходить, що другі не використовують свій інвестиційний потенціал на повну потужність. Позитивні зрушення на інвестиційному ринку України можливі при вирішенні проблем економічного, інформаційно-аналітичного, кадрового та функціонального характеру, які гальмують розвиток українського ринку страхування і, відповідно, його інвестиційну діяльність.

8. Однією з найважливіших функцій управління інвестиційною діяльністю страхової компанії є формування її інвестиційної стратегії, мета якої полягає в досягненні поставлених інвестиційних цілей і одержанні інвестиційного ефекту. Ми охарактеризували інвестиційну стратегію як систему, що відображає ключовий план послідовних дій в області інвестиційної діяльності компанії, який встановлює її пріоритетні напрямки та форми, особливості формування інвестиційних ресурсів та послідовність стадій реалізації інвестиційних цілей у довгостроковому періоді. Ефективність інвестиційної стратегії та її успішна реалізація забезпечується відповідним механізмом ще на стадії розробки. Зазначений механізм, зі свого боку, передбачає визначення основних напрямів та форм інвестиційної діяльності, створення інвестиційного портфеля та реалізацію поставлених інвестиційних цілей, що забезпечують ефективний розвиток страхової компанії.

9. Для забезпечення кращого інвестиційного клімату України та активізації інвестиційної діяльності її страхового ринку, доцільно зайнятися реалізацією низки системних різнопланових заходів, що будуть спрямовані як на інвестиційний ринок, так і на ринок страхування. Важливим кроком є реформування законодавства України та його погодження з європейськими стандартами, а також забезпечення співпраці вітчизняних страховиків та спеціалізованих компаній з управління активами для підвищення прибутковості інвестицій. Крім того, з боку держави повинні бути забезпечені умови для поживлення інвестиційної діяльності вітчизняних фінансових посередників та вжито заходів недопущення відтоку коштів за межі країни. Якщо норми законодавства у цій галузі будуть більш стабільними, прозорими та чіткими, тим більший захист буде гарантований для усіх сторін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. European Insurance Overview 2022. *European Insurance and Occupational Pensions Authority* : веб-сайт. URL: https://www.eiopa.europa.eu/publications/european-insurance-overview-2022_en#details (дата звернення: 16.11.2023).
2. Insurance TOP. Офіційний сайт. URL: <https://insurancetop.com/> (дата звернення: 27.10.2023).
3. Аніськін А. В., Письменний В. В. Зарубіжний досвід управління інвестиційною діяльністю страхових компаній. *Наука майбутнього: зб. наук. пр.* Мукачєво: РВВ МДУ, 2022. Вип. 1(9). С. 193–200.
4. Бланк І.О., Гуляєва Н.М. Інвестиційний менеджмент : підручник. Київ : Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2003. 398 с.
5. Бовсуновська Г.С. Інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки страхового ринку. *Збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету. Економічна думка.* 2014. № 1. Т. 16. С. 167–173.
6. Бондаренко Є.К. Визначення та обмеження інвестиційної діяльності страхових компаній. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України.* 2013. Вип. 37. С. 204–211.
7. Братюк В. П., Копча В. В. Аналіз складу та динаміки інвестиційних ресурсів страхових компаній України. *Фінансове регулювання зрушень у економіці України: матеріали VI міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф.* (м. Мукачєво, 29 березня 2022 р.). Мукачєво, 2022. С. 185–188.
8. Булигіна Д.О., Цівань І.Е., Пономарьова О.Б. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні: проблеми та перспективи. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління.* 2016. Вип. 4 (04). С. 113–117.
9. Валюта, банки чи облігації. UNIAN.NET: веб-сайт. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/valyuta-banki-chi-obligaciji-yaki-instrumenti-prinesut-ukrajincyam-naubilshe-groshey-12423924.html> (дата звернення: 08.11.2023).

10. Василенко А. В, Трінчук В.В. Інвестиційна діяльність страхових компаній: стратегія та пріоритети. *Страхова справа*. Київ: КНТЕУ, 2006. №3(23). URL: <https://forinsurer.com/public/08/06/26/3515> (дата звернення: 04.10.2023).
11. Василенко А. В. Державне регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03. Київ. 2009. 18 с.
12. Василенко А.В. Інвестиційна стратегія страхових компаній : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2012. 568 с.
13. Гаврилко Т.О., Мельничук О.П. Особливості здійснення інвестиційної діяльності страховими компаніями України. *Інфраструктура ринку*. 2023. № 72. С. 148–152.
14. Гуторов О. І. Інвестиційний менеджмент: курс лекцій. Харків : ХНАУ, 2014. 203 с.
15. Дороніна І.І. Загальні принципи діяльності інституційних інвесторів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. Вип. 6. С. 13–16.
16. Єгорова С. В. Страхові інвестиції: функції та види. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2015. Вип. 28. С. 97–100.
17. Залєтов О. М. Державне регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка*. 2016. Вип. 3. С. 25–32.
18. Замятіна Н.В. Теоретико-методичні засади управління інвестиційною діяльністю підприємства. *Фінансовий простір*. 2013. № 3(11). С. 138–142.
19. Зюбін В. Інвестиційний потенціал суб'єктів ринку страхових послуг. *Економічний вісник Донбасу*. 2012. № 1 (27). С. 156–160.
20. Інвестування : підручник (модульний варіант) / В. П. Ільчук, Г. В. Кравчук, М. В. Дубина, А. В. Тарасенко. Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2014. 355 с.
21. Іоргачова М. І., Коцюрубенко Г. М., Бондаренко П. В. Інвестиційний портфель страховика: ризики та управління ними. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 6. С. 321–326.

22. Косова Т. Д., Арсенюк Н. М., Буй П. С. Управління інвестиціями і кредитним портфелем підприємства на основі адаптації. *Матер. XIII Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. «Фінанси, облік та оподаткування: теорія і практика»* (24 листоп. 2022 р., м. Київ). К.: НАУ, 2022. С. 81–82.

23. Крамаренко К. М., Крамаренко Е. Н. Управління інвестиційною діяльністю підприємств в умовах сталого розвитку економіки. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 4 (21). С. 246–250.

24. Крамаренко К.М. Управління інвестиційною діяльністю підприємств в умовах сталого розвитку економіки. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 4(21). С. 246–250.

25. Краус Н.М. Інвестиційний менеджмент: навч.-метод. посіб. Полтава: Астроя, 2011. 176 с.

26. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2003. 376 с.

27. Махортов Ю. О., Зюбін В. М. Вплив інвестиційного потенціалу страхових компаній на розвиток економіки. *Економічний вісник Донбасу*. № 2 (20). 2010. С. 139–144.

28. Мельничук О.П., Антипенко Н.В. Роль та значення інвестиційної діяльності страхових компаній. *Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства: управлінські та соціально-економічні аспекти* : тези доп. всеукр. наук.-практ. он-line конф. (м. Житомир, 19 трав. 2023 р.). Житомир, 2023. С. 275.

29. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення: 02.10.2023).

30. Нагайчук Н.Г. Інвестиційний потенціал страхового ринку України. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 38. С. 205–212.

31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07

лютого 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 02.10.2023).

32. Нестерова Д. С. Фінансові ресурси страхових організацій та напрямки їх розміщення. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія : *Економіка*. 2013. Вип. 12(153). С. 71–75.

33. Нестерова Д. С. Формування інвестиційної стратегії страхових компаній в Україні: дис... канд. екон. наук : 08.00.08. Київ, 2015. 227 с.

34. Нестерова Д. С. Формування інвестиційної стратегії страхової компанії. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2013. Вип. 28. т. 1. С. 419–423.

35. Ничипорчук М. О., Полчанов А. Ю. Фактори активізації інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6337/245.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 30.11.2023).

36. Ніколаєва С. П. Сутність, прийоми та методи аналізу фінансового стану підприємств. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. 2011. Вип. 20 (1). С. 317–324.

37. Овчаренко Т. Інвестиційні стратегії страхових компаній та перспективи їх впровадження. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка*. 2011. № 121-122. С. 33–38.

38. Олійник В. В. Фінансова стійкість страхових компаній: монографія. Суми : Університетська книга, 2015. 287 с.

39. Офіційний курс НБУ. Мінфін: веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/exchange/nbu/curr/eur/> (дата звернення: 01.11.2023).

40. Пікус Р. В., Нестерова Д. С. Досвід інвестиційної діяльності зарубіжних страхових компаній. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка*. 2014. Вип. 3 (156). С. 6–11.

41. Пікус Р. В., Нестерова Д. С. Ефективність інвестиційної стратегії страхових компаній в Україні. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. Вип. 3 (168). С. 6–11.

42. Пікус Р.В., Лялькін О.С. Формування інвестиційної стратегії страхової компанії в умовах сучасних викликів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 3. С. 41–48.

43. Погріщук Г.Б., Руденко В.В. Інвестування. Тернопіль: Економічна думка, 2014. 277 с.

44. Покатаєва К.П. Теоретичні аспекти визначення категорії «інвестиційний потенціал» та «інвестиційна привабливість». *Комунальне господарство міст*. 2007. Вип. 75. С. 262–268.

45. Про затвердження Методики формування резервів із страхування життя: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 27.01.2004 р. № 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05#Text> (дата звернення: 14.10.2023).

46. Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.12.2004 № 3104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05#Text> (дата звернення: 12.10.2023).

47. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства Фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv#Text> (дата звернення: 20.10.2023).

48. Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2005 р. № 643. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1211-2002-п#Text> (дата звернення: 18.10.2023).

49. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства Фінансів України від 07.02.2013 № 73 (дата звернення: 20.10.2023).

50. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості

активів та ризиковості операцій страховика: Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 07.06.2018 № 850. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18#Text> (дата звернення: 09.10.2023).

51. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 02.10.2023).

52. Про страхування : Закон України від 07. 03. 1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 04.10.2023).

53. Пруц Р.Я. Визначення факторів фінансової стійкості страхової компанії. *69-та студентська науково-технічна конференція. Секція «Економіка і менеджмент»*: тези доп. (м. Львів, жовт. – листоп. 2011 р.). Львів, 2011. С. 589–591.

54. Рагуліна Н. В. Інвестиційний клімат та методи покращення інвестиційного потенціалу на пост-конфліктних територіях України. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_12_107 (дата звернення: 09.10.2023).

55. Скотнікова Л. П., Угрімова І. В. Економічні науки. Роль інвестиційної стратегії у розвитку підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ». Економічні науки*. 2018. Вип. 19 (1295). С. 19–22.

56. Статистика. *НБУ* : веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 27.11.2023).

57. ТВД «Експрес Страхування». Офіційний сайт. URL: <https://www.express-insurance.com.ua/about> (дата звернення: 23.10.2023).

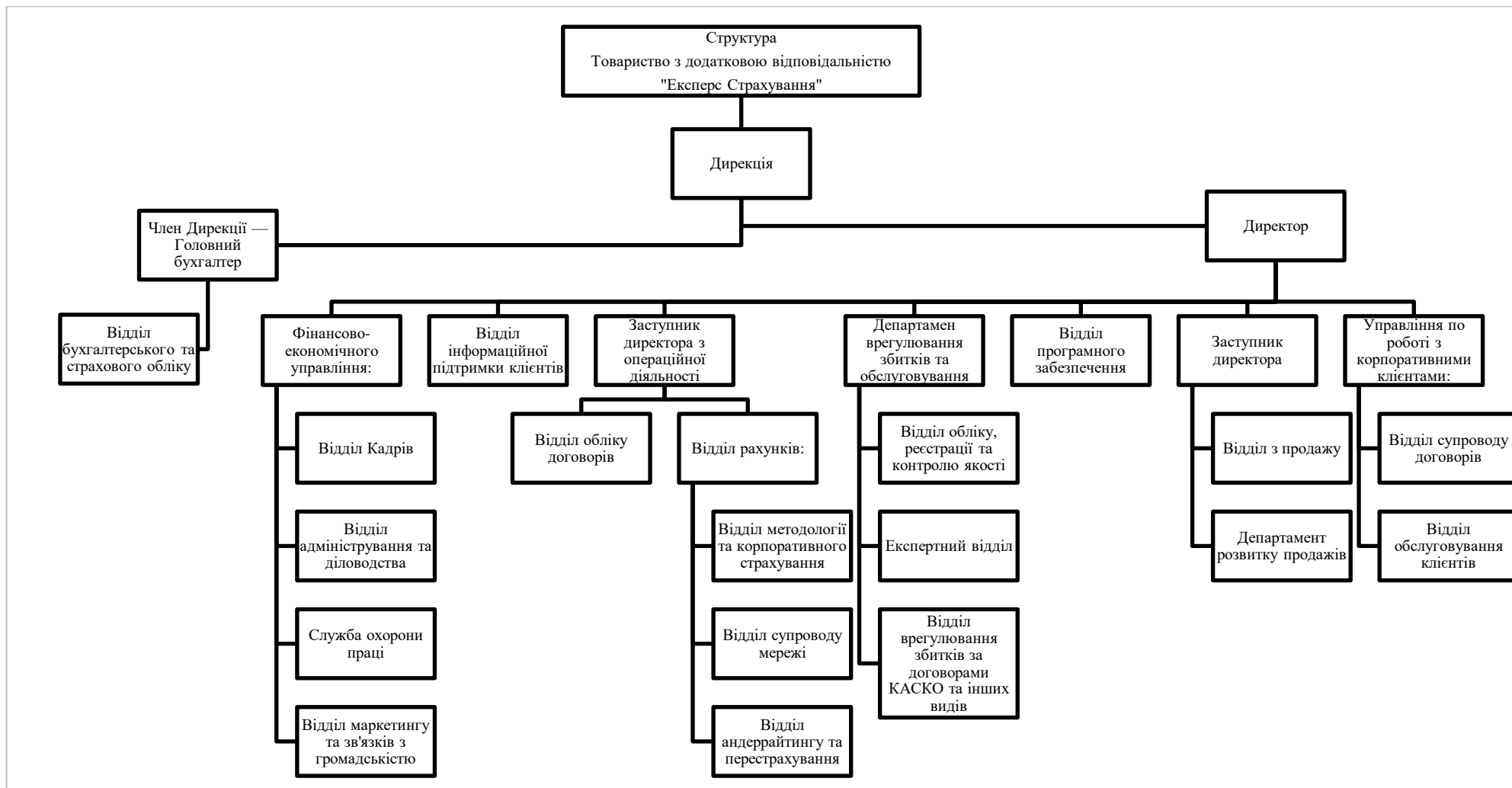
58. Ткаченко Н. В. Фінансова стійкість страхових компаній (методологія оцінки та механізми забезпечення): дис. ...д-ра екон. наук : 08. 00. 08. Суми, 2011. 418 с.

59. Ткаченко Н.В. Інвестиційна діяльність страхових компаній : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / НАН України, Ін-т екон. прогнозування, Київ, 2004. 20 с.
60. Тридід О. М., Орехова К. В. Щодо активізації інвестиційної діяльності страхових компаній. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2009. № 113-114. С. 7–11.
61. Феєр О.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств у ринкових умовах. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2016. № 851. С. 140–145.
62. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 424 с.
63. Чорна С.В., Рекуненко І.І. Особливості інвестиційної діяльності страхових компаній. *Економіка і суспільство*. № 8. 2017. С. 666–672.
64. Шейко Ю.О., Приступа Ю.В. Пріоритети інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні. *Економічний форум*. 2020. Вип. 2. С. 106–112.
65. Шелехов. Страхування: конспект лекцій. URL: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/782/> (дата звернення: 14.10.2023).
66. Шишпанова Н. О. Напрями активізації інвестиційної діяльності страхових компаній України. *Агросвіт*. 2019. № 21. С. 59–65.
67. Що означає рейтинг "Світлофор" у МТСБУ. *UKASKO*: веб-сайт. URL: <https://ukasko.ua/uk/blog/scho-oznachae-rejting-svitlofor-u-mtsbu> (дата звернення: 27.10.2023).
68. Що таке довірче управління — види та інструкція по передачі власності. *ITstatti.in.ua* : веб-сайт. URL: <https://itstatti.in.ua/16-finansy-ta-investytsii/360-dovirche-upravlinnya.html> (дата звернення: 02.12.2023).
69. Яблунівська Г. С., Мікуляк К. А. Резерви страхових компаній України. *Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м.Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р.). Миколаїв, 2023. С. 31–32.

ДОДАТКИ

Додаток А

Організаційна структура Товариства

Фінансова звітність ТДВ «Експрес страхування»

Додаток 7
до Національного бухгалтерського стандарту
бухгалтерського обліку 1 "Звітний вплив до фінансової звітності"

Дата (рік, місяць, число)	2022	01	01
за ЄДРПОУ	36086124		
за ЄАДРПТ	ГДЮК/К/К/К/К/0551430		
за КОІФД	250		
за КВЕД	65.12		

Підприємство Товариство з додатковою відповідальністю "Експрес Страхування"
 Територія Україна
 Організаційно-правова форма господарювання Товариство з додатковою відповідальністю
 Вид економічної діяльності Інші види страхування, крім страхування життя
 Середня кількість працівників 135
 Адреса, телефон проспект Степана Бандери, буд. 22, м. Київ, 04075, УКРАЇНА
 Одиниця виміру: тис. грн. без десятикового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
 Складено (зробити позначку "х" у відповідній клітинці):
 за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

х

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 р.

Форма №1 Кол за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код риця	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	316	701
первісна вартість	1001	451	841
накопичена амортизація	1002	135	140
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4 624	4 624
Основні засоби	1010	22 172	27 504
первісна вартість	1011	25 022	30 487
знос	1012	2 850	2 983
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок контингентних зобов'язаних страхових резервних фондів	1065	11 684	17 100
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	38 796	49 929
II. Оборотні активи			
Заваси	1100	356	266
виробничі заваси	1101	356	266
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 079	2 656
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	172	139
з бюджетом	1135	216	261
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахуваннями доходів	1140	1 419	1 693
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інші поточні дебіторська заборгованість	1155	588	1 459
Поточні фінансові інвестиції	1160	50 025	191 587
Гроші та їх еквіваленти	1165	330 581	314 651
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	330 581	314 651
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частина перебіговика у страхових резервах	1180	124	2
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	124	2

Продовження дод. Б

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	384 560	512 714
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	423 356	562 643

Части	Код рису	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (імовний) капітал	1400	44 500	44 500
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	16 631	17 282
емісійний дохід	1411	-	-
викончені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	11 682	11 682
Переходячий прибуток (непокритий збиток)	1420	83 957	68 379
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Видучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	156 770	141 843
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	745	706
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	745	706
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	239 200	376 959
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв наслідкових витрат	1532	35 897	35 325
резерв на вироблених премій	1533	203 303	341 634
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	239 945	377 665
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	809	1 326
розрахунками з бюджетом	1620	6 702	10 388
у тому числі з податку на прибуток	1621	6 702	10 388
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	3	15
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	8 598
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страхового діяльство	1650	12 066	22 759
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	7 061	49
Усього за розділом III	1695	26 641	43 135
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного державного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	423 356	562 643

Керівник

Щучьова Тетяна Андріївна

Головний бухгалтер

Бадрук Олена Петрівна

1. Кодифікатор адміністративно-територіально-громадських територій територіальних громад.

2. Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток В

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Товариство з додатковою відповідальністю "Експрес Страхування"	Дата (рік, місяць, число)	2023	01	01		
Територія	Україна	за ЄДРПОУ	36086124				
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з додатковою відповідальністю	за ЄДРПОУ	36086124				
Вид економічної діяльності	Інші види страхування, крім страхування життя	за КОДЗ	250				
Середня кількість працівників	2 136	за КВЕД	65.12				
Адреса, телефон	проспект Степана Бандери, буд. 22, м. Київ, 04073, УКРАЇНА	0675504595					
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)							
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):							
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку							
за міжнародними стандартами фінансової звітності							
<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td style="width: 50px; height: 20px;"></td> <td style="width: 50px; height: 20px; text-align: center;">v</td> </tr> </table>							v
	v						

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2022 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	701	662
первісна вартість	1001	841	841
накопичена амортизація	1002	140	179
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4 624	4 624
Основні засоби	1010	27 504	28 289
первісна вартість	1011	30 487	31 394
знос	1012	2 983	-3 105
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебиторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиторські витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	17 100	17 600
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	49 929	51 175
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	266	204
виробничі запаси	1101	266	204
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебиторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2 656	284
Дебиторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	139	316
з бюджетом	1135	261	123
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебиторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	1 693	1 918
Дебиторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебиторська заборгованість	1155	1 459	846
Поточні фінансові інвестиції	1160	191 587	25
Гроші та їх еквіваленти	1165	314 651	567 867
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	314 651	567 867
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	2	20
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	2	20

Продовження дод. В

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	512 714	571 603
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	562 643	622 778

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	44 500	44 500
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	17 282	18 365
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	11 682	11 682
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	68 379	175 773
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	141 843	250 320
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	706	1 714
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	706	1 714
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	376 959	321 933
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	35 325	85 560
резерв незароблених премій	1533	341 634	236 373
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	377 665	323 647
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Вексели видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 326	2 227
розрахунками з бюджетом	1620	10 388	7 814
у тому числі з податку на прибуток	1621	10 388	7 793
розрахунками зі страхування	1625	-	314
розрахунками з оплати праці	1630	15	918
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	8 598	11 883
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	22 759	25 167
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	49	488
Усього за розділом III	1695	43 135	48 811
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	562 643	622 778

Керівник

Головний бухгалтер

ЕП ЩУЧЬЄВА
ТЕТЯНА
АНДРІВНА
ЕП БАДРУК
ОЛЕНА
ПЕТРІВНА

Щучьєва Тетяна Андріївна

Бадрук Олена Петрівна

1. Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2. Визначитися в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство Товариство з додатковою відповідальністю "Експрес
Страховання"

Дата (рік, місяць, число)
за СДРІЮУ

КОДИ		
2022	01	01
36086124		

(найменування)
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2021 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	-	-
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	2010	570 709	360 556
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	709 564	439 925
<i>премії, передані у перестраховання</i>	2012	403	483
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	138 330	78 916
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	(122)	30
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(9 346)	(2 273)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	2070	252 610	154 181
Валювний:			
прибуток	2090	308 753	204 102
збиток	2095	(-)	(-)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	2105	-	-
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	2110	572	28 058
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	572	28 058
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	31 225	19 729
<i>у тому числі:</i>	2121	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	-	-
<i>дохід від використання коштів, звільнених від оподаткування</i>	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(43 422)	(33 298)
Витрати на збут	2150	(256 820)	(172 202)
Інші операційні витрати	2180	(1 870)	(11 620)
<i>у тому числі:</i>	2181	-	-
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	38 438	34 769
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	26 097	23 299
Інші доходи	2240	153	-
<i>у тому числі:</i>	2241	-	-
<i>дохід від благодійної допомоги</i>			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(410)	(122)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	-	-

Продовження дод. Д

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	64 278	57 946
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(29 105)	(23 161)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	35 173	34 785
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	35 173	34 785

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	644	2 094
Витрати на оплату праці	2505	2 985	13 654
Відрахування на соціальні заходи	2510	707	2 845
Амортизація	2515	16	304
Інші операційні витрати	2520	297 760	198 345
Разом	2550	302 112	217 242

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Щучина Тетяна Андріївна

Головний бухгалтер

Бадрук Олеся Петрівна

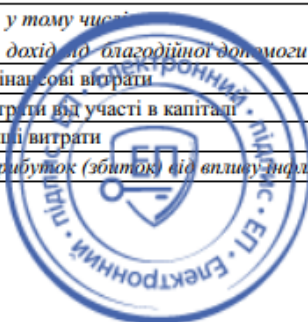

Підприємство	Товариство з додатковою відповідальністю "Експрес Страхування" за ЄДРПОУ	Дата (рік, місяць, число)		
		2023	01	01
		КОДИ		
		36086124		
(найменування)				
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)				
за Рік 2022 р.				
				Форма № 2 Код за ДКУД
				1801003

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	-	-
Чисті зароблені страхові премії	2010	566 791	570 709
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	461 670	709 564
<i>премії, передані у перестрахування</i>	2012	158	403
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	(105 261)	138 330
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	18	(122)
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(9 634)	(9 346)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	233 157	252 610
Валовий:			
прибуток	2090	324 000	308 753
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	(50 235)	572
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	(50 235)	572
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	68 378	31 225
у тому числі:	2121	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	-	-
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(39 380)	(43 422)
Витрати на збут	2150	(188 613)	(256 820)
Інші операційні витрати	2180	(2 233)	(1 870)
у тому числі:	2181	-	-
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	111 917	38 438
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	33 534	26 097
Інші доходи	2240	774	153
у тому числі:	2241	-	-
<i>дохід від благодійної допомоги</i>			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(26)	(410)
Прибуток (збиток) від впливу волатильності на монетарні статті	2275	-	-

Продовження дод. Е

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	146 199	64 278
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(37 722)	(29 105)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	108 477	35 173
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	108 477	35 173

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 598	644
Витрати на оплату праці	2505	16 392	2 985
Відрахування на соціальні заходи	2510	3 812	707
Амортизація	2515	162	16
Інші операційні витрати	2520	208 261	297 760
Разом	2550	230 225	302 112

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

ЕП ЩУЧЬЄВА
ТЕТЯНА
АНДРІВНА
ЕП БАДРУК
ОЛЕНА
ПЕТРІВНА

Щучьєва Тетяна Андріївна

Бадрук Олена Петрівна

Підприємство Товариство з додатковою відповідальністю "Експрес Страхування"
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за СДПН ОУ

Код ДІ		
2022	01	01
36086124		

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за **Рік 2021** р.

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	-	-
Повернення податків і зборів	3005	-	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	166	332
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	-
Надходження від повернення авансів	3020	-	-
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	2 581	4 157
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	882	500
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	677 837	429 545
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	52 547	27 299
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(171 352)	(17 759)
Праці	3105	(11 558)	(11 296)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(3 394)	(3 147)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(28 561)	(25 023)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(25 420)	(22 108)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(3 141)	(2 915)
Витрачання на оплату авансів	3135	(-)	(-)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(-)	(-)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(252 150)	(154 274)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(245 561)	(175 841)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	21 437	74 493
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	20 429	19 653
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-

Продовження дод. Ж

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(-)	(-)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	-	-
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	20 429	19 653
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	-	-
Сплату дивідендів	3355	(50 100)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	-	-
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(7 676)	(4 101)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-57 776	-4 101
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-15 910	90 045
Залишок коштів на початок року	3405	330 581	240 479
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	(20)	57
Залишок коштів на кінець року	3415	314 651	330 581

Керівник

Щучьва Тетяна Андріївна

Головний бухгалтер

Бадрук Олена Петрівна

Додаток К

Підприємство Товариство з додатковою відповідальністю "Експрес Страхування"
(найменування)

Дата (рік, місяць, число) 2023 01 01
за ЄДРПОУ 36086124

КОДИ		
2023	01	01
36086124		

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за **Рік 2022** р.

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	-	-
Повернення податків і зборів	3005	-	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	147	166
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	-
Надходження від повернення авансів	3020	-	-
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	2 182	2 581
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	1 014	882
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	432 224	677 837
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	35 712	52 547
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(25 074)	(171 352)
Праці	3105	(12 604)	(11 558)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(3 445)	(3 394)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(43 797)	(28 561)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(40 317)	(25 420)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(3 480)	(3 141)
Витрачання на оплату авансів	3135	(-)	(-)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(-)	(-)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(232 263)	(252 150)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(186 151)	(245 561)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-32 055	21 437
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	294 732	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	27 310	20 429
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	23 271	-

Продовження дод. К

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(95 667)	(-)
необоротних активів	3260	(-)	(-)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	249 646	20 429
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	-	-
Сплату дивідендів	3355	(-)	(50 100)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(1 966)	(7 676)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-1 966	-57 776
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	215 625	-15 910
Залишок коштів на початок року	3405	314 651	330 581
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	37 591	(20)
Залишок коштів на кінець року	3415	567 867	314 651

Керівник	<u>ЕП ЩУЧЬЄВА ТЕТЯНА АНДРІВНА</u>	<u>Щучьєва Тетяна Андріївна</u>
Головний бухгалтер	<u>ЕП БАДРУК ОЛЕНА ПЕТРІВНА</u>	<u>Бадрук Олена Петрівна</u>

Додаток Л

Групування активів за рівнем ліквідності

Група	Вид активів	Активи, що входять до групи	Рядки Балансу (форми № 1)
1	2	3	4
A1	Високоліквідні	Гроші та їх еквіваленти	1165
		Поточні фінансові інвестиції	1160
A2	Середньоліквідні	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125
		Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	1130
		Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135
		Інша поточна дебіторська заборгованість	1155
A3	Низьколіквідні	Запаси	1100
		Поточні біологічні активи	1110
		Витрати майбутніх періодів	1170
		Інші оборотні активи	1190
A4	Важколіквідні	Необоротні активи (усього за розділом I активу балансу)	1095
		Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200

Джерело: створено авторами на основі даних [38, с. 142]

Групування пасивів за терміновістю сплати

Група	Вид пасивів	Пасиви, що входять до групи	Рядки Балансу (форми № 1)
1	2	3	4
А1	Високоліквідні	Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610
		Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1615
		Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1620
		Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	1625
		Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1630
А2	Середньоліквідні	Короткострокові кредити банків	1600
		Поточні забезпечення	1660
		Доходи майбутніх періодів	1665
		Інші поточні зобов'язання	1690
ПЗ	Довгострокові зобов'язання та забезпечення	Довгострокові зобов'язання і забезпечення (усього за розділом II пасиву балансу)	1595
П4	Постійні пасиви	Власний капітал (усього за розділом I пасиву балансу)	1495
		Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700

Джерело: створено авторами на основі даних [38, с. 143]

Алгоритм розрахунку фактичного і нормативного запасу платоспроможності страховика, що здійснює види страхування, відмінні від страхування життя

Показник	Порядок розрахунку
1	2
1. Фактичний запас платоспроможності [12]	$\text{ФЗП} = A - A_n - Z,$ де ФЗП – фактичний запас платоспроможності (неттоактиви); А – загальна сума активів (рядок 1300 балансу); А _н – сума нематеріальних активів (рядок 1000 балансу); З – загальна сума зобов'язань (сума рядків 1595, 1695 балансу)
1. Розрахунковий (нормативний) запас платоспроможності – більша з двох величин	$\text{НЗП1} = 0,18 \times (\text{СП} - 0,5 \times \text{СПП}),$ де НЗП1 – нормативний розрахунковий запас платоспроможності на підставі страхових премій; СП – сума надходжень страхових премій протягом звітного періоду (Ф2. р.2011); СПП – сума страхових премій, переданих у перестраховання протягом звітного періоду(Ф2. р.2012); $\text{НЗП2} = 0,26 \times (\text{СВ} - 0,5 \times \text{СВП}),$ де НЗП2 – нормативний розрахунковий запас платоспроможності на підставі страхових виплат; СВ – сума страхових виплат, здійснених страховиком протягом звітного періоду (Ф2. р.2070); СВП – сума страхових виплат, компенсованих перестраховиками протягом звітного періоду (Ф2. р.2112).
2. Маржа платоспроможності	Обсяг перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом

Джерело: [52]